7-e ANNÉE. № 3—6. 1929.

STUDENSKYJ VISNYK

PUBLIÉ PAR L'UNION NATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ÉTUDIANTS D'UKRAINE

СТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

РІЧНИК VII. ПРАГА Ч. 3—6. 1929.

Зміст.

1. *Ол. Бабій:* На чужині 1
2. *Ілько Калічак:* М. Л. 2
3. *Редакція:* Перед черговим зїздом ЦЕСУС-а 3
4. *Роман Кульчицький:* Дзвони 5
5. *Василь Лужанський:* Кріза словянської солідарности . 5
6. *Л. Яворський:* Наше положення 7
7. *О. С.:* Переслідування українського пласту на західних землях України 10
8. *Р. Орловський:* Закордонні студії 11

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНСТВА.

9. *Звіт делегації* 14
10. *Звіт Загального Секретаріяту* 17
11. *Звіт Економічного Референта* 18
12. *Звіт Культурно-суспільного Відділу* 18
13. *Звіт Відділу Міжнародніх Зносин* 19
14. *Комунікат ЦЕСУС-а, ч. 3, 4.* 22
15. *Звіт Громади Студентів, Подєбради* 25
16. *Секція студентів високих торговельних шкіл у Львові* .

Помешкання Редакції та адміністрації:
Praha-Smíchov, Nádražní ul. č. 46.

Поштова адреса:
Praha, hlavní pošta, přihrádka č. 411, «Studenskyj Visnyk».

Гроші посилати на адресу:
Praha, Živnostenská banka, «CESUS» («Stud. Visnyk»).

BANKA ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIÍ
V PRAZE II., NA POŘÍČÍ.
4 místní expositury, 16 filiálek, 6 sezonních směnáren.
Telegramy: LEGIOBANKA, PRAHA Telefon serie 265-5-1, 301-4-1.
VŠESTRANNÁ BANKOVNÍ SLUŽBA

СТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

(STUDENSKYJ VISNYK)

видає Центральний Союз Українського Студенства („ЦЕСУС")

Річник VII. Прага. Ч. 3—6. 1929.

Ол. Бабій.

НА ЧУЖИНІ.

(п. Е.)

Ось так зовсім, неначе на пустині:
Ніде, ніщо, ніхто, лиш тільки самота,
Що було вчера вже, то буде завтра, нині...
Ось так за днями дні, — цілі літа ось так.

Хоч не оден я тут, та з ким журбу ділити?
У кого віднайти любов — найвищій скарб?
Коли карає Бог вигнанням свої діти,
То шле ненависть їм — найбільшу з поміж кар.

І так бреду, бреду самотний і незнаний
І всюди все когось шукає мій зір:
Але кого знайти, хто вірним другом стане
Серед німих пустель, у царстві зла, зневір?

І скільки раз душа втомившися скитанням
Шукає ще оаз, то я іду в твій дім:
Падуть твої слова, роса цілюща, рання
На пальму вирослу тут на піску твердім.

І я від слів твоїх відроджуюсь наново,
І забуваю знов ненависть людську, зло:
На берегах чужих одно ласкаве слово,
Це так, як на пісках Сагари — джерело.

Прага, 1929.

Ілько Калічак.

М. Л.

Чи згадуєш деколи, хоч раз,
Цей вечір за горою,
Кругом стихаюче село,
Сіріюче імлою.

Присниться нечами тобі
І лавочка біля школи?
Як крались тіни до села
З пусток, з поза обори.

Під школою сиділи ми,
У двоє гуторили,
Дивилися, як під вікном
В кущах всі рожі цвили,

А перед нами у садку
І бжілка не стихала,
Що спізнена з пахучих луг,
До улия вертала.

Тоді у вічність хвилі йшли,
В них душі поринали,
Що впили в себе в'ни тоді —
Це ми і попрощали.

**
*

В очах остались тоскні тіни —
Тумани із села:
За ним банує неспокоєм,
В безсонних ночах рветься з горем,
Душа моя ціла.

Із сірих мряк, повиринали
Жовтіючі сади;
Вигін просторий із пустками.
Під горбом верби, за тинами
Біліючі хати.

У вікна осінь заглядає,
Та листям шелестить;
По ночах довгих, над хатами,
Товчеться, рветься із вітрами,
Та маровом скиглить.

До тебе тоскно рветься думка
Сіріюче село;
Життя, у тобі щастям плило,
Безжурже серце — тихо било.
— Там радісно було!

Перед черговим зїздом Цесус-а.

Вже в семий раз збіреться українське студенство поза межами своєї Батьківщини, щоб взаїмно здавати собі звіти з своєї діяльности, щоб взаїмно контролювати свою активність, свою працездатність та свої досягнення. Попередній зїзд ЦЕСУС-а носив всі познаки того, що саме академічний рік 1928—29 буде зворотньою точкою в діяльности ЦЕСУС-а. Однак вже найблищого дня, безпосередньо після закінчення зїзду, коли всі делеґати зібралиєь на святочній академії «1. листопаду» в Празі, — там в столиці Західніх Українських Земель лялась кров наших товаришів, там опинились тогож дня десятки найбільш активних студентів в польських тюрмах.

Однак здавалось, що саме цей факт спричинитьея до збільшення діяльности, більшого скупчення студенських сил на рідних землях. Перші прояви, безпосередньо випливаючі після листопадових подій, якраз носили такий характер. Та всьо надто скоро проминуло і за краєвим студенством запала грізна брама сірої буденщини, бездіяльности та десорґанізованости. І серед такого стану проминув майже весь академічний рік а на еміґраційне студенство та на Управу ЦЕСУС-а спав той самий тягар попередних років, тягар дальшої праці, без підтримки краєвого студенства.

Коли в попередніх роках знаходились все причини до виправдання бездіяльности краєвого студенства, то в послідньому році їх ніхто не знаходить. Що десятки активних студентів опинилось було на протязі кількох місяців в польській тюрмі, цей факт ще не виправдує бездіяльности більш як двох тисяч студентів. Навіть ушкодження нанесені польськими студентами в часі листопадових подій у Львові нашим студенським орґанізаціям, навіть розвязання Української Студенської Громади у Львові не опрокидує і не зменшує того твердження, що краєве студенство нічого не робить. Навіть резулюції винесені самим краєвим студенством в часі листопадових подій у Львові не були ним реалізовані й не були ним дотримувані. А для кого були вони ухвалювані й хто мав їх в першу чергу здійснювати, як не краєве студенство? Чи може вони відносились до еміґраційного студенства і тільки до нього, чи може до старшого громадянства?

Неоспоримою дійсністю є, що краєве студенство від упадку УВШ не може ніяк себе зорґанізувати і то якраз так, щоб воно могло працювати. Від 1925. р. краєве студенство не має жадного програму своєї внутрішньої праці, не уміє себе обєднати біля якої будь праці, не уміє послідовно реалізувати хоч би найменшу ухвалу своїх річних зборів, не говорячи вже про резолюції ЦЕСУС-а. Цього факту замовчувати не можна. Не можна замовчувати того, що краєве студенство уміє тільки виносити гучні резолюції, що уміє в замкнених кімнатах грімко протестувати, однак не уміє практично працювати, і що найважнійше працювати не хоче. Бо як можна пояснити собі той факт, що на поль-

ських високих школах студіює більш дві тисячі українських студентів, про діяльність яких нігде нічого не можна почути. Як можна спокійно проходити до праці дня над таким фактом, що сотні нашого студенства це якраз вихованці Рідної Школи, тої дорогої цілій українській нації інституції, яка має хоронити душу української шкільної дітвори, має виховувати її до тяжкої праці для добра нашого загалу. І сотні тих вихованців Рідної Школи опинюється рік-річно на польських високих школах, одержує оскільки це можливо від Т-ва Прихильників Освіти у Львові підмогу для дальшого студіювання, а в заплату за це нічого не робить, хиба те, що досить добре студіює, але не для свойого народу, бо по закінченню високої школи більшість з них помандрує на польські державні посади. Яка користь для української нації з такої молоді, де ті надії, де ті *сили свої рідні*, які хоче виховати собі українська нація?

Отце є грізне! Над цим мусить основно застановитися семий зїзд ЦЕСУС-а. На бездіяльність краєвого студенства не можна приглядатися спокійно, не можна потішати себе, що воно зміниться на ліпше, не можна виправдувати тим, що під польським режімом взагалі нічого робити не можна. Справу треба ставити в цілком іншу площину розгляду і цілком іншою міркою міряти пасивність нашого краєвого студенства.

Сім років існування ЦЕСУС-а, це доволі довгий час і надто велика праця виконана ним, як на внутрішньому так на зовнішньому форумі, щоб цьою орґанізацією могло сьогодня молоде студенство не дорожити, щоб могло до ньої байдужно ставитися, щоб могло піти так далеко, щоб Централя була зліквідована. Правда, що краєве студенство вміє богато творити ріжних плянів, але ціле нещастя полягає в тому, що нема кому реалізувати тих плянів. Ціле нещастя для нього це існування ЦЕСУС-а закордоном, де рука ворога недосяжна, та де певна кількість еміґраційного студенства є добре зорґанізована й в надміру своїх сил працює. Колиж сьогодня кількість студенства на еміґрації постійно меншає і тягар ЦЕСУС-а через те переноситься на краєве студенство, то якраз воно від цього тягару відмовляється.

Попередній зїзд ЦЕСУС-а йшов як найдальше на зустріч краєвому студенству при ухвалюванню резолюцій, однак і з цього нічого не вийшло. Створена експозитура ЦЕСУС-а у Львові після короткого свойого існування завмерла не від зовнішнього тиску а наслідком внутрішніх непорозумінь в студенстві. Цілу діяльність тої експозитури можна звести до одного а саме, що вона спромоглася провірити можливости перенесення ЦЕСУС-а до Львова. Ці можливости, на її думку, сьогодня ще не існують, отже ЦЕСУС мусить остати дальше на еміґрації. Оскільки брати інформації експозитури ЦЕСУС-а за незмінні бодай на протязі найблищих років, то тоді перед найблищим зїздом ЦЕСУС-а повстає питання, як забезпечити ЦЕСУС-ові можність дальшої праці на еміґрації. *Це слово однак і то виключно за краєвими делеґатами.*

Роман Ґут Кульчицький.

ДЗВОНИ.

Бам... бам... десь грають дзвони.
Вже люд спішить на відгомін.
Чи звук це радости?... Трівоги?..
Женеться думка на вздогін.

Чи вже розкулись кайдани?
А нарід знов вільний повстав:
Чи може дзвони то єднання?
На спільну раду зов, облав?

Розчарування в мить промине,
От так як люд спокійно йде
Без тріюмфального обличчя.
Буденщиною все те тхне.

Василь Лужанський.

Кріза славянської солідарности.

Студенський рух в міжнародньому масштабі датується вже з передвоєнних часів, з тою тільки ріжницею, що перед світовою війною масовий рух не прибрав був так великі розміри як це зараз бачимо, а також й студенський рух не мав таких великих дімензій як по світовій війні. Причини, які заставили студенство ріжних країв, лучитися в міжнародні студенські уґруповання були ріжні. Найголовнійші, це становий інтерес та реліґійний світогляд академічної молоді. І так стрічаємо вже в 19. століттю Світову Федерацію Християнського Студенства та Корда Фратрес. Ця послідня орґанізація являється предтечою теперішньої Міжнародної Студенської Конфедерації. Обидві ці передвоєнні студенські орґанізації проявляли досить велику активність. Нетерпимости студенства пануючих державних народів супротив своїх товаришів, яким доля судила попасти у чуже ярмо, не було. Що більше Корда Фратрес старалася вийти упослідженому студенству на зустріч та не обстоювала так сильно державний принціп як це зараз бачимо в ріжних міжнародніх студенських орґанізаціях. Доказом цього хай послужить факт, що до Екзекутиви Корда Фратрес обрано було одного італійця з Трієсту та румуна з Семигороду. Ми можемо навіть твердити, що Корда Фратрес працювала проти державного принціпу, скеровуючи свою антидержавну політику головно супроти давної Австро-Угорщини. З цього скористали поляки, які доказували світови, що нарід не все покривається з границями даної держави й що

цей державний принцип не дуже тривкий, бо народи живуть цілими століттями, між тим коли держави існують тільки перехідово. Особливо відноситься це, як твердили поляки, до Східної Европи, де цілі десятки народів стогнуть у чужім ярмі. Великого противника мали тут поляки в особі московського студенства, яке хотіло змонополізувати перед світовою війною ввесь славянський рух на міжнародньому студенському форумі, бо студенство південних славян, які тільки що здобули собі самостійність ніби при помочи Росії, йшло сліпо за своїми московськими опікунами. Тому й славянська політика на міжнародньому студенському форумі стояла перед війною під впливом москалів. Українці тоді ще не виступали на міжнародньому форумі, а чехи не могли також богато зробити. Отже перед війною велася на міжнародньому студенському форумі чисто московська політика, або в найкращім разі псевдославянська. Однісінька опозиція між славянами — це були поляки, але вони мало що могли за даної ситуації вдіяти.

Вибух світової війни припинив всякий міжнародний студенський рух. Що більше, Корда Фратрес перестала існувати. Тільки Світова Федерація Християнського Студенства пережила світову війну. Світова війна поглибила ненависть між поодинокими народами. Світ чи радше Европа поділився на два ворожі табори. Не остало позаду також й студенство. Студіююча молодь народів побідників захотіла змонополізувати ввесь студенський рух. Між побідниками знайшлася також більша часть славянських народів. Створено нову міжнародню студенську станову орґанізацію, яка мала заступити передвоєнну Корда Фратрес. В цій орґанізації грали домінуючу ролю також й певні славянські централі. Між тим зголосилося також й українське студенство на міжнародньому студенському форумі. Та воно зустріло великі перепони якраз від славянського студенства, яке всіми силами старалося виперти свого українського товариша з міжнародної студенської трибуни. Посипалися на українське студенство ріжні наклепи: що українське студенство ще не дозріло до співпраці з чужим студенством, що це революціонери, сепаратисти, завданням яких є розбиття Росії та всього славянства ітд. Головно виступали проти нас поляки та югославяне (серби). Москалів з початку не видно було на міжнародньому форумі. Однак нам вдалося ввійти в світову студенську родину. З кожним роком здобував собі український студент все більші симпатії серед чужинного студенства. Одні славяне були (з малими виїмками) все вороже настроєні супроти українців й шкодили їм де тільки могли. Треба тут відмітити, що славянське студенство вже й по війні творило якусь містичну секту на міжнародньому форумі, якої першим й головним завданням — це поборювати й дискредитувати українців перед чужинцями — не-славянами. Були це ще наслідки психози серед славянських студентів, яка витворилася в наслідок довголітньої псевдо-славянської пропаґанди з боку москалів. На міжнародню трибуну почало згодом виступати сту-

денство невтральних держав, яке хотіло обєднати все студенство, і то не тільки з Европи, але також й з інших континентів. Це невтральне студенство вставилося також й за студенство побіджених народів, яким дуже часто замикано дорогу на міжнародню студенську трибуну. Зараз можемо говорити про стабілізацію орґанізаційного студенського руху на міжнародньому форумі. Боротьбу перенесено до внутра студенських орґанізацій. Йде переґрупіровка поодиноких студенських тіл. Славянські делеґації почали йти ріжними дорогами, і то навіть з запеклими ворогами всього славянства. Послідний зїзд в Будапешті показав, що українці мають слушність, коли твердили, що славянське братання на підкладі московського псевдопанславізму ніколи не буде трівке й що треба шукати інших доріг до здійснення панславістичних ідеалів, а то такими шляхами які вказують українці, а саме: не може бути між славянами московської супрематії, нема жадної славянської солідарности, коли славяне поневолюють других славян. Поляки показали себе в Будапешті дуже не щирими славянами. Бо й справді не можна деклямувати про славянську солідарність перед славянами, а зараз потім іти на вечірку, яка має явний антиславянський характер. Не ліпше себе показали й москалі, які в шестій комісії будапештського зїзду голосували проти чехословацької пропозиції.

На міжнародньому студенському форумі наступає повільно кріза славянського студенства, яка ярко маніфестується м. і. також й в славянській комісії, котра не може здобутися хоч би на одно засідання. Треба буде шукати виходу та ратувати славянський престіж на міжнародньому студенському форумі. А виходу такого славянське студенство ніколи не знайде без помочі українців. Це можна було бачити також й в Будапешті. Насувається тут ділєма: або дальше вганятися за псевдо-славянським фантомом або реальна співпраця з українцями та ревізія славянської політики на міжнароднім форумі. Думаємо, що славянське студенство рішиться на співпрацю з українцями. Інакше прийде неуспіх та компромітація славянської справи серед неславянського студенства.

Л. Яворський.

Наше положення.

З упадком нашої самостійности та новим поділом українських земель наше громадянство знайшлось в дуже критичному положенню. Непідготованість до проводу серед так тяжких обставин і невипробованість та брак витревалости в боротьбі довели до наглого заломанняся нашого фронту та великого внутрішнього розбиття. Старше громадянство не зуміло вказати той шлях, по якому повинні йти українські маси в новому періоді свого поне-

волення. Наслідком цього, молодь почала щораз то більше працювати самостійно, спочатку шукаючи в старших тільки санкції для своїх чинів, а в дальшому відмовляючись взагалі від всяких «накидуваних» думок старшими. Безперечно, що в цьому має велику частину слушности якраз саме молодь. Бо вона була готова виконувати накази й доручення старших, однак вона таких наказів чи доручень не одержувала. Вона готова була виконувати як найбільші чини, не зважаючи на своє особисте я, не числячись з тим, що скажуть на такий чин родичі. Однак в тому часі старше громадянство не зуміло вдержати тої високої ідейности, якою була наповнена молодь. Як в краю, так на еміґрації «старші» згадували ті коротко тріваючі дні нашої самостійности і безкритично видавали ріжні осуди про здібність нації до самостійної держави. Одні цьої здібности не признавали, а через те йшли на угодовщину будьто під білий, будьто під червоний стяг, другі, які держались самостійницького прапору, не покидали тої думки, що для України не зашкодилоб задурити поляків на Україну, а там «розчитатись» з ними. Зникаючо мала кількість «старших» стояла непохитно при прапорі самостійности, однак не вміла в тому часі створити проґраму праці, яким можнаб було вдержати на відповідній висоті українські маси. Наслідком цього, молодь, яка завжди спішиться в своїх думках і своїх чинах, почала ділати, такби мовити, на власну руку. Її діяльність проявлялася на всіх ділянках народнього життя. Однак, щоб підприняти працю в ширшому масштабі, студенство потребувало перш за все само себе зорґанізувати. Орґанізаційна праця була завершена створенням ЦЕСУС-а, який мав як найдальше йдучі права надані делеґатами орґанізацій, так у відношенні до студенських як також до громадських орґанізацій. Праця студенства почала прибірати певні форми, координуватися й контролюватися. Майже в кожну ділянку необхідно було внести новий напрям виказати певну міру відваги і самопожертви, щоб наладнати працю та притягти до неї широкі маси. Найбільш тяжко було це зробити на еміґрації Тут студенство — це вчорашні вояки, а старше громадянство — це вчорашні міністри, посли, директори департаментів, голови місій і т. д. Звязку якогось в праці, чи в спільних виступах не можна було ніяк піднайти. Тим більше на денне світло почали діставатись ріжні неприємні історії з часу «самостійного» урядування, старше громадянство почало ширити взаїмну гризню як партійну так особисту, чим саме тратило довірря й пошану серед молоді. Ціле їхнє поводження вказувало тільки на одно, що старше громадянство не є здібне нести так великий тягар, бо до цього воно не є підготоване, що воно не здібне до еміґраційного життя, бо не було загартоване тяжкою боротьбою, що врешті воно може своєю кризою звести внівець також ідейну молодь. Бо колиб ішло було лише о перші безпосередні наслідки програної визвольної боротьби, які в кожній нації після поразки виступають, то це булоб зрозумілим і оправданим. Але цього майже не було. В одних виявлялася жажда

кермувати українською еміґрацією і то якраз в тих, що при кермі на Україні не були, що від керми в ті тяжкі часи відмовлялися, в других знову шукання якогось опору в чужих, бо свої сили — «вже вичерпались».

Такий стан як в краю так на еміґрації заставляв молодь йти своїм власним шляхом. Йти без згоди й проти батьків. Студенство мусіло перш всього вчитися і вчитися не тільки свого фаху, але вчитися пізнавати й творити зміст життя серед нових обставин, до яких ніяк не могло приноровитись старше громадянство.

По кількох роках такої самостійної праці чується на рікання старшого громадянства, що молодь відмовляєть всякого послуху, що вона йде своїми власними дорогами, що вона є занархізована і т. д. В дійсности воно так не є. Певна частина студенства є добре зорґанізована й працює надміру своїх сил а друга якраз не може рішитись по чиїм боці їй станути, чи по боці батьків, чи по боці своїх товаришів? Наслідком цього й велика кількість студенства блукає в нашому житті, вичікує якогось вияснення поміж «старшими» та молодшими. Йти шляхом старших та частина не хоче, але й не може зважитись йти шляхом своїх товаришів, бо вона чекає на внутрішнє замирення. Власне якраз хиткість «старших» позбавляє всякої чинности велику частину студенства, доводить до знеужиткування тої молодої буйної енерґії та запалу, до загублення самого себе. З другоїж сторони ця частина молоді не всилі зрозуміти, що старше громадянство не може віднайти себе серед нових обставин, що воно не може давати молодшим потрібних примірів своєю буденною працею. Новий період поневолення вимагає нової ґенерації, яка умілаб не пристосовуватися до обставин, а серед тих обставин вести творчу працю й нею змагати до відновлення нашої самостійности. Ця нова ґенерація мусить зводити тяжку боротьбу в кожній своїй праці, в кожнім своїм вияві, бо обставини стали далеко гіршим як були до 1918. р. Тому й не може бути жадних домагань молоді до старшого громадянства, щоб воно вказувало шляхи, щоб воно вміло провадити в тих тяжких обставинах.

Та частина молоді, що сьогодня блукає й чекає на внутрішнє замирення, повинна як найскорше закинути свою пасивність. Не тільки тому, що пасивність є для молоді ненормальною, є злим покацником життєвої здібности, але й тому, що очікувати на внутрішнє замирення є зайва страта часу, є не підготовання самого себе до тяжкого життя, до боротьби серед лихих обставин. Пасивна молодь стає тягарем свого суспільства, не видержує боротьби, заломлюється морально й національно.

Обовязком є тих товаришів, що добре зорґанізовані й працюють в котрій будь ділянці національного життя вміти притягнути до себе пасивних товаришів, дати їм відповідну працю та піддержувати їх на новому шляхові. Тільки таким способом можна буде уникнути нарікань та того грізного явища, яке в послідних роках вкорінюється серед нашої молоді, а саме: *пасивности*.

Переслідування українського пласту на західних землях України.

Розсліджуючи історію українського пласту на Західних Землях України, треба ствердити, що часи розвитку пластової ідеї не є світлими часами, як то було у численних народів. Бо дійсно в інших державах пластову ідею підтримує уряд, дає на це великі субсідії з державної скарбниці, видає ріжні заклики до молоді та старших громадян. В таких відозвах вказується на методу виховання молоді в пласті, на підготовку покоління нації до тяжкої життєвої боротьби. Здавалосьби, що нема на світі ні одної такої пластової організації, яка зустрічалаб зі сторони держави цілий ряд перепон на шляху своїх стремлінь. Але на жаль так є, а таким пластом є пласт нашого, тепер поневоленого народу, народу, який має широку минувшину, народу, якому в майбутньому прийдеться ще відіграти визначну ролю в історії людства.

Здавалосьби, що пласт в Польщі, який стоїть далеко від всіх політичних або військових орґанізацій, не стане предметом нагінки та переслідувань. Але не така доля судилася українському пластові. За примір як відносяться польські власти до пласту в Галичині, може послужити те, що сталося в Бережанах. Існував там гарно зорґанізований 24. пл. курінь. Польська бюрократія відносилась з великою ненавістю та заздрістю до цього куріня, та стала шукати причин, щоб його розвязати. І коли польський пластовий відділ був на змаганнях поконаний українським, від тоді почалися часи переслідування куріня. Сам директор почав переслідувати курінь та знущатися над учениками-пластунами. В слід за тим покинулись на пласт «ради народове» польської аристократії, які в пласті добачали протидержавний рух української молоді. Спричинилося до того чи мало й те, що польське «Гарцерменство» знаходилося тоді в дуже лихому стані тому, що відступило від засад Баден-Павелля. Поведено ворожу акцію проти пластової відзнаки. Після того виступила шкільна куратория, яка окремим обіжником заборонила носити відзнаки з тризубом.

В часі боротьби за пластову відзнаку відкинено представника шкільної влади з В. П. Р., що заповідало новий наступ на український пласт.

Сілю в очах був для польської влади добре зорґанізований курінь пластунів в Косові. Був це робітничий курінь (тепер 25. курінь ім. М. Павлика) заложений ремісником М. Горбовим. Не вподобалося це старостові й він почав уживати ріжних заходів, щоб знищити курінь. Учасникам заборонено під загрозою виключення їх зі школи належати до пласту. Провідника засуджено в тюрму закидаючи йому, що він орґанізував тайні протидержавні товариства. Страшним являється факт, що при тім невинно понесли кару й десять-літні діти.

Був добре зорґанізований пласт у Сокалі. Але за участь пластунів на богослуженню в память О. Бесарабової розвязано 9. полк ім. гет. Дорошенка та 14. полк ім. Лесі України. Відтак покликана спеціяльно до того комісія зовсім знесла пласт і богато дітей позбавила права учащати до школи а деяких учителів позбавлено служби. Ось маємо яркий образ як польські уряди відносяться до українського пласту. У Львові розвязано 1. курінь ім. П. К. Сагайдачного за те, що ученики цеї ґімназії були присутні на похороні О. Бесарабової. Отже влада польська використовуючи поступування гідне українського пластуна, нишить де тільки може український пласт.

Богато подібних фактів можнаб навести з життя українського пласту, але не тут місце на те. Подані події, це лиш мала картина того, що показує докладно, в якому положенню знаходиться український пласт. Треба ствердити, що всі ті розвязання, арештування й т. д. ідуть за саму пластову діяльність, хоч інші мотиви розвязання подає влада. Всі закиди, роблені українському пластові є невірні, про що знає сама влада, але вона має силу й робить те, що сама захоче.

Богато страт поніс пласт, коли на нього накинувся польський уряд, закидуючи йому, що він є автором протидержавного органу «Метеор», не зважаючи на те, що «Метеор» вороже відноситься до пласту. Тоді богато пласто-

вих курінів розвязано а пластунів позбавлено права побуту на середніх школах.

Відношення теперішнього уряду до українського пласту не змінилося. Не має такого місця, в якім український пласт не понісби шкоди. Найбільш болюче відбилося розвязання пластового куріня на Волині. Це дало привід польській пресі до великої радости: «польська влада на Волині розвязала пластові відділи, які під плащиком «пласту» були проти-державними орґанізаціями. Ціллю тих пластових курінів було приготовити старшин для будучої української армії. Пластуни відбували військового характеру вправи, поширювали ненависть до всього польського, взоруючись на ідеалах козацько-гайдамацьких з часів уманської різні».

Та чи стримують ці переслідування походу до величньої мети 4000. армії українських пластунів? Ні! Дрібними рухами творить молодь, помимо всіх переслідувань, велику сильну орґанізацію й прямує вперто до здійснення мрії українського народу, до здійснення мрії всього культурного людства. Виростає молоде покоління свідоме своїх завдань! Не має таких кайдан, щоб скували молодечого духа!

О. С.

Р. Орловський.

Закордонні студії.

В повоєнних роках опинились тисячі нашої студіюючої молоді за кордоном. Силою обставин а не з власної ініціятиви, чи своїх власних плянів довелось їм студіювати на заграничних високих школах. Маючи доволі малу матеріяльну піддержку в Чехословаччині студенство могло віддатися з великою пильністю студіям. Проявилася та велика жажда знання і помимо воєнного висилення цілі сотні кінчали студії з добрим успіхом, вертали в край з набутим знанням як практичним, так теоретичним, щоб стати там до праці. В інших країнах була також значна кількість наших студентів, які пробивались через злидні, ходили на ріжні заробітки, але книжки не покидали. Використували кожну нагоду, чи то практику, чи екскурсію, чи звичайну фізичну працю для того, щоб поглибити своє знання.

В добі існування українських високих шкіл у Львові та бойкоту польських значна кількість наших студентів виїзджала за кордон. Користь з студіювання за кордоном була очевидна. Була вона в першу чергу для самого студіюючого, який мав не тільки можність користати з викладів дійсних вчених, але до його диспозиції стояли найновійші наукові видання з кожної галузі, стояли відчинені лябораторії та механічні робітні. Для нього, як звичайно для чужинця були дані можливости участи в практиці, та користуванняся всякими академічними полекшами. В другу чергу перебування українського студента за кордоном приносило користь для народу. Український студент мав можність зустрічатися зі своїми товаришами чужої народности, чи з чужими старшими громадянами й шляхом інформації та відповідної пропаґанди зазнайомлював їх з положенням українського народу та його змаганнями. Таким способом навязувався постійний звязок

нашого народу з Заходом. Українська справа почала бути денним питанням богатьох культурних народів, відчувалася потреба ріжних інформаційних видань для чужини, приїзджаючий українець до якої будь західньо-европейської держави зустрічав на кожнім кроці прихильне відношення, він не потребував переповідати чужинцеві історію українського народу, починаючи від мадрівки славян переходячи через київську державу до козаччини і т. д. Всьо це вже було зроблено тими, що безепосередньо по війні опинилися за кордоном. Одначе кількість людности в Західній Европі не зменшується а наслідком цього приходять рік річно десятки тисяч молодих студентів на високі школи. Ці молоді товариші остають вже без інформацій з нашого боку, бо українська молодь в послідних роках майже не студіює на за кардонних школах. Декілька десятків наших студентів, що опиняться річно на чужих університетах губляться прямо в студенських масах. Однак і більшість з цих немногих студентів, що виїзджають на закордонні студії, роблять це більш з причин, яких вони не в силі побороти на місці. Чи це наслідком «нумерус клявсус», чи наслідком не признання ґімназіяльних матур і т. д., однак мало хто з власного почину, в жажді набути справжнього европейського знання ниїзджає за кордон.

Такий стан нашої студіюючої молоді не малює рожевих перспектив для української нації. Не тільки тому, що чужина остає знову осамітнена, не має кому її інформувати, але й для самого внутрішнього розвитку української нації. Погляньмо які користи має українська нація згл. її частина, що заселює наші західні землі. Зайдіть сьогодня до якої будь установи, чи у Львові, чи на провінції ви всюди знайдете людей, що студіювали на закордонних університетах. Всі вони займають чільні місця, а більшість з них причинилася якраз до відновлення діяльности наших просвітних та економічних установ. Взагалі почалось налагоджувати нормальну та плянову працю навіть серед тих найтяжчих відносин. Бо знання теоретичного чи практичного можна далеко більш набути в чужині, чим на польських високих школах. Перш всього, що польські високі школи стоять своїм рівенем далеко позаду чеських, німецьких, французьких й інших. Лябораторії, бібліотеки та можливість практики а далі професорський склад все це дає запоруку набути великого знання на чужих високих школах, набути саме того, чого не має в Польщі чи Румунії.

Але молодь не виїзджає на студії закордон. Що правда й перед війною надто мале число наших студентів перебувало на чужині. Однак сьогодня стан далеко покращав. Покращав в тому розумінні, що сьогодня є на місцях люде, які студіювали за кордоном і можуть подати докладні інформації, можуть заохочувати своєю працею та знанням наших молодих студентів, щоб і вони зважились виїхати поза межі Польщі, зважились шукати для себе знання на чужих високих школах. Безперечно, що студіювання за кордоном є дуже утруднено самими владами як в Польщі, так

в Румунії, не говорячи вже про Радянську Україну, а помимо тих утруднень молодь повинна виїзджати за кордон.

Фактом неспоримим і нічим неоправданим є те, що до минулого року не було студентів з західніх земель на французьких високих школах. Не брак потрібних молодому студентові інформацій здержував його від виїзду до Франції, але упередження до французької нації, як до вимираючої а також необхідність зааклімативовуватися в Польщі так далеко, щоб одержати по укінченню студій державну посаду. Не можна підносити на оправдання цього закиду ту обставину, що всі в нас бідні, що батьки не мають засобів на те, щоб сина посилати далеко в чужину на студії. Сьогоднішні обставини змінились вже на краще і на наших західніх землях можна знайти вже десятки таких заможних батьків, які можуть дати матеріяльне забезпечення своїм дітям навіть в чужині. Зокрема, коли ходить о студії в Франції, то вони є далеко вигіднійші для західніх українців хочби з тої причини, що нострифікація французьких дипльомів носить як в Польщі, так і в Румунії тільки формальний характер. Між всіми трьома державами існує шкільна конвенція, однак майже ніхто з наших студентів не використовує цьої конвенції. Ті матеріяльно забезпечені студенти, які моглиби студіювати за кордоном вписуються на польські високі школи і таким чином відбирають декілька десятків місць тим товаришам, що ізза матеріяльної скрути не можуть виїхати в чужину а на польських високих школах студіювати не можуть через «нумерус клявзус».

Такий стан річи не повинен в нас довго тревати, бо його лихі наслідки для української нації очевидні. Необхідно вже тепер приступити до праці, щоб в найблищому шкільному році виїхало бодай кількадесять молодих товаришів за кордон на студії. В цім напрямі повинно повести Товариство Прихильників Освіти у Львові підготовчу акцію для збірки грошей, щоб хоч в мінімальній кількости давати підмогу таким студентам, дальше краєва преса та студенські орґанізації повинні заохочувати молодших товаришів до виїзду за кордон. Більша кількість студентів наших моглаб студіювати на чеських високих школах, якщо йде о технічні науки, бо як школи, так ляборатерії дуже добре вивінувані а практика в часі літніх форій дає студіюючому можність своє теоретичне знання доповнити практичним. Тіж знову, які є добре матеріяльно ситуовані повинні направлятись до Франції та Анґлії. Бо чи несором, що на анґлійських високих школах взагалі не студіюють українці? На більш як 40 тисяч українських студентів не має таких, які хотіли і моглиб студіювати в Анґлії. Взагалі край повинен змагати до того, щоб як найбільше нашої молоді студіювало на чужих високих школах, бо з цього велика і всесторонння користь для української нації.

Звіт

з діяльности української делеґації на зїзді Міжнародної Студенської Помочі в Кремсі (30. липня — 7. серпня 1929) та Конґресі Міжнародної Студенської Конфедерації в Будапешті (10.—24. серпня 1929).

I.

До Кремсу виїхала делеґація ЦЕСУС-а в складі тт. Василя Орелецького та Олекси Бойкова. Кремський зїзд, який скликала Світова Студенська Поміч, мав, подібно як й шартрський зїзд, більше теоретичний характер. І цього року Поміч в своїх численних рефератах та дискусіях старалася найти ідейний звязок між студенством цілого світа. Дальше дискутовано довго над замиренням народів Европи. Субстракт до цього дав бувший австрійський канцлер, Монсіньоре Сайпель, в своїм довшім рефераті. Українська делеґація мала при цим добру нагоду висловити також і свій погляд на згадну тему, вказуючи при цім, що великий український нарід зараз під чужим пановання̀м. Без вільного українського народу немислиме жадне замирення Европи. Також і в інших справах забирала українська делеґація голос, н. пр., в жидівській справі.

По рефератах розділено зїзд на три комісії. Українські представники здали звіт про положення українського студенства на еміґрації та під чужими заборами, згадали також про жидівське питання на Україні та внесли деякі поправки що до самопомочи українського студенства в ріжних університетських центрах.

Дня 6. серпня ц. р. обговорювали на плєнарнім засіданню зїзду справу допомоги еміґраційному студенству, що зараз студіює в Франції, головно в Парижі. Наш представник запропонував зїздови, щоби в цій справі навязала контакт Поміч з Союзом Народів (Бюром Праці) в Женеві та прийшла негайно з поміччю немаєтним студентам. Делеґат наш завважив при цім, що представник ЦЕСУС-а вже мав нагоду говорити в справі допомоги українському студенству з відпоручником Союза Народів в Празі. Вкінці український делеґат зажадав від Помочі, щоби українське студенство не змішувати з московським й замінити назву «студенство з бувшої Росії» на «українське, білоруське, грузинське та московське студенство». Наш представник говорив всіма офіціяльними мовами кремського зїзду, себ-то по анґлійськи, по французьки та німецьки, так що перекладчики його промову не перекладали. Зараз по цім виступив московський делеґат з гострим протестом проти української делеґації, яка кожного року вносить політику на зїздах та систематично опльовує російське імя. Зїзд приняв цей протест холодною мовчанкою й навіть не перекладав його на інші дві офіціяльні мови (анґлійську та німецьку), як це все водиться на річних зїздах Помочі. Над українською пропозицією забирав голос представник Союза Народів та від чужинного студенства. Вкінці принято українську резолюцію (четверту на плєнарнім засіданню) з дуже малими змінами одноголосно.

Українська делеґація навязала при цім зносини з іншими делеґаціями, які з Кремсу їхали на будапештський зїзд, так що Кремс був малою підготовкою до будапештського конґресу.

З Кремсу виїхали делеґати (7. серпня) до Відня, де були гостями головного міста Відня. По оглядинах міста Відня та його нових забудовань дав бурмістер Відня у віденськім ратуші святочний обід на почесть чужинців. Австрійське правительство запросило того самого дня делеґатів на чай на горі Каленберґ недалеко Відня.

Українська делеґація загостила на другий день до домівки Академічного Товариства «Січ», де два члени Управи ЦЕСУС-а обговорили богато орґанізаційних справ з представниками віденської «Січи». Паньство Вітошинські з Відня запросили українську делеґацію до себе на обід, на якім були також й члени віденської «Січи».

II.

З Відня виїхала українська делеґація до Будапешту, де дня 10. серпня ц. р. відкрито святочно в будапештенській високій технічній школі 11. конґрес Міжнародної Студенської Конфедерації в присутности мадярського правительства, ректорів будапештенських високих шкіл та відпоручників преси й чужинного та мадярського студенства.

На порядку дня будапештського зїзду стояли м. і. такі справи: поширення членства в СІЕ також й на інші народи, які ще не заступлені в СІЕ, головно з Південної Америки та Азії, справа приняття німецького студенства до Конфедерації, приняття інших нових членів до СІЕ, організація подорожей до ріжних країн, справа майбутних студенських спортових змагань, наукові фільми, міжнародня студенська леґітимація та її примінення, міжнародної студенської санаторії в Швайцарії, еквівалєнція дипльомів, зміна статутів СІЕ, обрання нового президента СІЕ, славянська мова на слідуючий шкільний рік в СІЕ та богато інших питань.

Зїзд працював в кількох комісіях, так що двом українським делеґатам (тт. Орелецькому та Бойкову) неможливо було брати участь в працях всіх комісій, які працювали дуже часто рівночасно. До того білоруське студенство не могло приїхати до Будапешту й передало заступництво Білоруси ЦЕСУС-ови. Білоруських товаришів заступав в Будапешті т. Бойків.

В першій комісії довго дискутовано над зміною статутів СІЕ. Вкінці принято деякі зміни та передано для одобрення їх плєнарному засіданню, яке по довгих дискусіях (аж до рана) приняло проєкт зміни статутів СІЕ з деякими модифікаціями. Потім наступило обговорення німецького питання та справи остаточного приняття німців до СІЕ. Було дуже богато неприємних інцендентів підчас дискусії над німецьким питанням, почім обрано спеціяльну комісію, яка мала вже остаточно вирішити німецьке питання. Його вирішено компромісово. А саме: Конфедерація узнає німецьку студенську централю такою як вона є, себто що німецька централя побудована на національнім міждержавнім принціпі, а не так як цього вимагають статути СІЕ, де принято державний принціп. Таким способом вступає німецька централя до Конфедерації як представник німецького студенства з Німеччини, Австрії, Данціґу та Чехословаччини. За те не може бути німець ніколи обраним в Конфедерації як президент, ані навіть як президент постійних комісій, але тільки віцепрезидентом. Цим договором були задоволені обидві сторони й здавалося, що німецьке питання буде раз на все вирішене в СІЕ. Однак, чехословацька делеґація подала на плєнарнім засіданню протест проти такого вирішення німецького питання в некористь чехословацького студенства й застерігла собі в цій справі вільну руку. Тому німецьке питання вирине правдоподібно ще й на майбутнім 12. конґресі СІЕ, що відбуватиметься літом 1930. р. в Брюселі.

На інші справи та здавання устних звітів вже не було часу. Тому інші питання відложено на пізнійше. Українська делеґація не могла з цеї причини виступити з рефератом про львівські погроми в першій комісії, як це задумала була зробити. За те подала вона звіт про львівські погроми на плєнарнім засіданню. До того получено точні дані про закриття 3.500 українських шкіл ріжного типу під Польщею та про нумерус клавзус на львівськім університеті. Поляки старалися опрокинути ці дані нашої делеґації, однак не могли подати річевих протиарґументів. Українська делеґація зажадала гострого покарання виновників за львівські погроми та просила новий Виконавчий Комітет СІЕ, подати до відома ЦЕСУС-а, що Конфедерація думає в цій справі зробити. Нашій делеґації приобіцяно занятися цією справою на однім з найблищих засідань Виконавчого Комітету СІЕ.

В другій комісії обговорювали справу публікацій СІЕ та поодиноких студенських централь. Наш делеґат подав інформації про українські студенські публікації. Третя комісія є найбільшою постійною комісією Конфедерації. Тому й не дивниця, коли її програма є така широка, що працю цеї комісії навіть тяжко охопити. Згадаємо тут тільки про такі справи, які торкаються безпосередно українського студенства. І так знов обговорювано в Будапешті справу висилки українського студенського хору до Західної Ев-

роки, в першу чергу до Німеччини, Бельгії та скандинавських країн та ухвалено покищо упустити від поїздки хору до Анґлії, але за те зорґанізувати українське співоче турне по Німеччині, Бельгії, Швеції та Норвеґії. Дальше дуже цікавою була дискусія над тим, що це таке совітське студенство й чи треба Конфедерації орґанізувати студенські екскурсії до Совдепії. Дискусія була дуже довга й забрала богато часу, бо всі делеґації хотіли висказати свою думку відносно студенських поїздок до совітського студенства. Український делеґат застеріг собі останнє слово. Всі делеґати були тої думки, що екскурсії до Совдепії не виплачуються й що шкода на такі екскурсії грошей, бо совітське студенство нічого особливого не зможе своїм чужинним товаришам показати, хиба те що йому приказано показати. А дивитися на патьомкінські села в Совдепії не дуже цікаво. При кінці забрав голос український делеґат, який змалював положення українського студенства та народу на Радянській Україні. Комісія постановила не орґанізувати студенських екскурсій до Совітського Союзу, а це тим більше, що латвійське соціялістичне студенство має погані досвіди з такої екскурсії до СССР з минулого шкільного року, через що також й соціялістичне студенство Данії зреклося екскурсії до Совдепії. Дальше постановлено видати нові міжнародні студенські леґітимації та наложити податок за кожну виставлену леґітимацію. ЦЕСУС має платити за кожну виставлену леґітимацію до Конфедерації чотири чеські корони як надзвичайний податок.

В пятій комісії здавав представник ЦЕСУС-а звіт про економічну акцію українського студенства, в якім торкнувся українських студенських домів, менз, кооператив ітд. Доповідь буде опублікована з рамени Конфедерації.

Славянська Комісія не могла цього разу зібратися, щоби приняти славянську мову як четверту міжнародню на наступний шкільний рік в Конфедерації, а це тому, що висувано три мови: українську, польську та московську. Обрання одної з цих трьох мов потягало за собою розбиття Славянської Комісії та втрату славянського престіжу на міжнародньому форумі. Тому всі славянські делеґації погодилися на чеську мову й на цей рік.

При кінці приступлено до обрання президента СІЕ та деяких членів Виконавчого Комітету. На президента обрано француза Сорена, на першого віцепрезидента швайцара Босгарта, на дальших віцепрезидентів мадяра Селла та поляка Пожарисього. Ґенеральним секретарем та комісарем для балканських країв стався турок Ібрагім Ахмед, скарбником обрано італійця Ґардіні. За Сполучені Держави Північної Америки обрано комісарем Е. Ейла а за німецьке студенство обрано як дорадника Германа Пребста.

Принято таких нових членів до СІЕ: Німеччину, Литву та Альбанію.

Українська делеґація брала участь у всіх приняттях, які уряджувало мадярське правительство, бурмістер Будапешту та мадярське студенство на почесть зїзду, рівнож у всіх прогульках по Угорщині.

Наша делеґація дала максімум того, що вона могла дати. Цього року була українська делеґація аж надто малою, коли зважимо що н. пр. польська делеґація мала в своїм складі 29 членів, крім цього ще й сенатора польського сойму. Також й чехословацька, анґлійська, німецька, американська та інші делеґації були дуже чисельні. Українське студенство не дуже цікавилося нашою цьогорічною міжнародною акцією, думаючи, що воно «от якось буде». Особливо краєвому студенству не можна простити його мовчанку підчас цьогорічних міжнародніх студенських зїздів. Факт, що наша делеґація тільки з трудом могла дістати декілька інформацій про суворий режім супроти українського студенства під Польщею та відносно листопадових погромів у Львові промовляє дуже проти українського студенства в краю. Невжеж не можна ЦЕСУС піддержати в його міжнародній акції принаймні деякими матеріялами? Коли так піде далі — то для наших делеґацій витвориться дуже трудне положення на майбутніх міжнародніх зїздах.

Звіт

Загального Секретаріяту Центрального Союзу Українського Студенства від 1. листопада 1928. до 20. жовтня 1929. р.

На VI. звичайному зїзді ЦЕСУС-а обрано секретарем ЦЕСУС-а Забавського Володимира, студ. прир. наук. в Празі. Згідно з діяльністю попередніх років, завдянням секретаря було вести переписку зі всіми студенськими орґанізаціями, в першу чергу з членами ЦЕСУС-а та з тими орґанізаціями, які могліб станути членами Централі. Окрім цього полагоджування всіх писем президії ЦЕСУС-а та тих справ які до ньої відносяться. Діяльність секретаріяту в двох послідніх роках не була надто великою. Послідній зїзд працював в тому напрямі, щоб діяльність орґанізацій оживити а в міру її оживлення скріпити становище ЦЕСУС-а. Праця Секретаріяту, яка сама по собі зміряла в напрямі інтензифікації праці членів ЦЕСУС-а була в перших місяцях після зїзду доволі великою, і до складу ЦЕСУС-а вступило декілька нових студенських орґанізацій. Однак в дальших місяцях вона почала обмежуватись ізза браку праці орґанізацій на місцях. Треба ствердити, що орґанізації не мають жадних програмів праці, не працюють систематично а тільки доривочно, що членство орґанізацій не проявляє майже ніякої охоти до праці, що ціла увага як членів орґанізацій, так їхніх виділів спрямовується в одному тільки напрямі а саме добуванню матеріяльних засобів для удівлювання студентам підмог. Це відноситься зокрема до краєвих студенських орґанізацій. Мінімальна праця студенства, яку воно проявляє в своїх фахових секціях є невистарчаючою. Молодому студенству бракує знання праці в ширшому масштабі. На місцях не можливо обєднати студенство в місцеві орґанізації для професійної праці. Студенство перебуваюче на польських високих школах знаходиться в доволі тяжкому положенню, яке не дає йому можливости вистушити активно. Страх перед неодержанням в майбутньому державної посади засуджує студенство на цілковиту пасивність. Некраще представляється студенство в Америці та Канаді а також на Зеленому Клині. В послідньому році діяльність українського студенства на Буковині збільшилась, однак вона щойно в послідньому часі набірає орґанізаційних форм. Великим перешкодженням в діяльности краєвого студенства було розвязання Студенської Громади у Львові. Громада, як найбільша по своїй чисельности почала була проявляти орґанізаційну працю та наладнювати звязки з ЦЕСУС-ом. Що правда праця в цій орґанізації спочивала на кількох особах, а всеж таки вона була значною і давала можність сподіватися на її кращий розвиток. Після розвязання Громади Секретаріятові доволі тяжко було вдержувати звязок з краєвим студенством. Вся праця з розвязанням Громади автоматично припинилася. Інші краєві орґанізації як Медична Громада, Основа, Ватра та Секція Торговельників майже не виявляли жадної орґанізаційної праці.

Еміґраційне студенство є майже на покінченню своїх студій. Молодші товариші, які приїзджають на еміґрацію закладають нові студенські орґанізації (НАСУС в Льожу) або вступають до існуючих вже орґанізацій. Праця їх покищо мінімальна, однак можна сподіватися, що в дальшому вона буде поширятися, бо молодші товариші виявляють охоту до праці. Всюди однак дається відчувати лихий матеріяльний стан нашого студенства. Це відбивається не тільки на студіюванню але й на праці нашого студенства. Виглядів на одержування підмоги на еміґрації для тих товаришів, що приїздять на студії за кордон не має ніяких. Наслідком цього приїзджаючі товариші на студії стараються вписуватись на коротко тріваючий фах та його як найскорше покінчити. Тим і слід пояснити незацікавлення студенства професійною працею. Інші еміґрантські студенські орґанізації як Січ-Відень, Січь-Ґрац, Громада-Загреб не проявлють майже жадної діяльности ізза браку припливу молодих студентів. Їм грозить наслідком цього ліквідація.

В загальномуж більшости нашого студенства бракує певної імульсивної думки до праці. Воно неначе не може себе віднайти, не може себе виявити творчо в якій будь ділянці.

VII. звичайному зїздові ЦЕСУС-а необхідно буде призадуматися над дальшим становищем нашого студенства. Коли взяти під увагу, що більшість членства ЦЕСУС-а складають на сьогодня якраз краєві орґанізації, то самозрозумілим стає, що діяльність ЦЕСУС-а знаходиться в залежності від діяльности краєвого студенства.

Через книгу Секретаріяту перейшло 910. писем.

Володимир Забавський.

ЕКОНОМІЧНА РЕФЕРЕНТУРА.

Згідно з постановою VI. Звич. Зїзду ЦЕСУС-а Економічну Референтуру перебрав на себе віцепрезидент ЦЕСУС-а.

Як відомо на цьому зїзді була знижена висота членської вкладки до мінімума. Це будо зроблено розраховуючи, що такий податок зможе вже краєве студенство регулярно вносити (1 кч. місячно) і в свому бюджеті ЦЕСУС розраховував лише на численність своїх членів (як раз на краєві орґанізації). Але краєве студенство не оправдало те довірря й, крім невеличких сум, фактично не внесло майже нічого. Обстарання потрібних коштів для праці ЦЕСУС-а серед укр. еміґраційних громадських установ не могли вже дати результатів як раніш, бо еміґраційне життя назагал підупало. Еміґраційне студенство значно зменшилось, а тому й його грошеві внески. Це все, та нерегулярність у сплоченню та заборження деяких і еміґраційних студ. громад супроти централі — робило, звичайно, працю членів Управи ЦЕСУС-а непотрібно тяжкою. Головно завдяки виданню меморіялу та несповненню сподіванок Управи ЦЕСУС-а що до покриття цього боргу одноразовим оподаткованням (надзвичайно мало спромігся на це край), ЦЕСУС має великі борги. Видатки в звязку з висилкою делеґації на міжнар. студ. зїзди вдалось покрити частинно грошима зібраними шляхом одноразового оподаткування членів ЦЕСУС-а та завдяки пожертвам на це поодиноких громадських установ.

Найліпше виконували свої грошеві зобовязання супроти централі Академічна Громада та Громада Студентів у Подебрадах. Інші громади в ЧСР. далеко не могли дорівнятись у цьому відношенні вищезгаданим орґанізаціям. Особливо мало внесло пражське студенство. На загал задовольнаюче поступали членські внески від Укр. Студ. Громади в Парижу, від «НАСУС»-а у Льожу та від орґанізацій — членів ЦЕСУС-а у Данціґу, які в останні часи майже вирівняли свої заборження. У меншій мірі це можна сказати відносно Укр. Студ. Громади у Варшаві. Що торкається краєвих орґанізацій, Укр. Студ. Громади у Кракові, Гром. Студен. Укр. у Познані та «Січі» у Відні то вони внесли мінімальну суму. «Січ» у Ґрацу, «Основа» у Львові та «Каменярі» у Саскатуні не внесли абсолютно нічого.

Отже матеріяльний стан ЦЕСУС-а невідрадний. З такого невідрадного стану (заборження ЦЕСУС-а та, назагал, погане сплочення оподаткування членами ЦЕСУС-а) мусить наступний VII. Звич. Зїзд ЦЕСУС-а найти вихід і способи забезпечити нормальну працю майбутньої Управи ЦЕСУС-а.

Д. Равич.

КУЛЬТУРНО-СУСПІЛЬНИЙ ВІДДІЛ.

Після VI. зїзду ЦЕСУС-а референт КСВ приступив був до зорґанізування філій редакції Студенського Вісника по ріжних осідках наших студенських орґанізацій. Протягом короткого часу такі філії були засновані у Львові та Варшаві а згодом мали повстати дальші у Кракові. Познані та Данціґу. Було пороблено всі заходи в тому напрямі, щоби Студенський Вісник можна було видавати кожного місяця починаючи січнем 1929. Референтурою була зліквідована решта заборгености в друкарні. Однак вже в ли-

стопаді 1928. р., безпосередньо після листопадових подій у Львові, рішилась Управа ЦЕСУС-а випустити меморіял до культурного світу. Видання меморіялу спричинило нові великі заборгованости, ізза яких терпіло аж надто видавництво Студенського Вісника. Друкарня ставила дальше друкування Студенського Вісника в заналежність від сплачування боргу за меморіял. Самозрозумілим є, що Управа ЦЕСУС-а, не могла сплатити протягом короткого часу своїх заборгованостей а в наслідок цього не могло працювати видавництво Студенського Вісника.

При видаванню зтл. експедиції Студенського Вісника оказалось, що краєві орґанізації не є достаточно внутрішньо сильні. Виділи поодиноких орґанізацій не можуть шляхом адміністративного порядку проводити передплату Студенського Вісника членами своїх громад. В богатьох орґанізаціях не ведено навіть відчитности перед референтурою КСВ за одержані примірники. Це тільки спричинювалося до більшого утруднення в наладженні нормальної праці.

Ізза наведених вище причин резолюція посліднього зїзду ЦЕСУС-а в справах видавництва Студенського Вісника не могла бути зреалізованою. Що більше Студенський Вісник на протязі посліднього року знайшовсь в так тяжкому матеріяльному положенні як ніколи перед тим.

Завданням VII. звичайного зїзду ЦЕСУС-а буде віднайти джерела приходів для забезпечення дальшого нормального виходу Студенського Вісника. На думку референта КСВ одинокою розвязкою цеї справи булоб перенесення Студенського Вісника до Львова, де знаходиться під теперішню пору більша кількість нашого студенства, членів ЦЕСУС-а і де можнаб з більшим успіхом вести видавництво, маючи вже на місці велику кількість матеріялу, що його творить само студенське життя. З другої сторони при помочі видавання Студенського Вісника можнаб більш обєднати краєве студенство та скупчити його до спільної праці.

Олекса Бойків,

ВІДДІЛ МІЖНАРОДНІХ ЗНОСИН.

Персональний склад. Шестий Звичайний Зїзд ЦЕСУС-а обрав абсольв. філ. Василя Орелецького головою Відділу а тов. Кравціва як референта. Постійно й систематично міг працювати у Відділі тільки т. Орелецький.

Міжнародні студенські зїзди. За минулу каденцію брав ЦЕСУС участь в слідуючих міжнародніх зїздах: в нарадах Виконавчого Комітету Міжнародної Студенської Конфедерації (CIE) в Празі, при кінці березня ц. р. дальше вислав ЦЕСУС своїх представників на міжнародний зїзд Світової Студенської Помочі в Кремсі (Австрія) та на річний зїзд Міжнародної Студенської Конфедерації в Будапешті. Звіт про ці зїзди поданий в Студенськім Віснику чч. 3—5 за рік 1929. Самі зїзди потребували доброї підготовки та великого вкладу енерґії.

Міжнародні студенські орґанізації. Переписка з Міжнародною Студенською Конфедерацією була дуже інтензивна та чисельна. Торкалася вона таких справ: полекші для студенства, що їде заграницю, висилка українського студенського хору до Західної Европи. В цій справі мав голова Відділу два рази побачення з представниками III. Комісії Конфедерації: міс Гермес (трудень 1928. р.) та п. Макадам (в квітні 1929. р.). Дальше була справа міжнар. студенських виказок, перед CIE порушувано справу українського високого шкільництва під Польщею, справа будования міжнародної студенської санаторії, наукових фільмів, орґанізації подорожей до ріжних країв світа були також предметом листування ЦЕСУС-а з Міжнародньою Студенською Конфедерацією. Крім цього листувався Відділ з Конфедерацією в справах економічних, орґанізаційних, пресових та богато інших.

Другою міжнародною студенською орґанізацією, з якою ЦЕСУС тримав звязок, це Світова Студенська Поміч (International Student Service) з осідком в Женеві. Тому що в цій орґанізації нема членів й що вона має вувші агенди на міжнароднім форумі — була також й переписка Відділу з цею орґаніза-

цією менша ніж з СІЕ. Справи, які нас лучили з Помічю, були матеріяльної, відтак інформативної та репрезентативної натури. Блище про Поміч — в звіті про цьогорічний міжнародний зїзд в Кремсі.

Шестуденські міжнародні організації. Тут треба згадати передовсім Союз Народів в Женеві. ЦЕСУС переписувався та відвідав при ріжних нагодах преставників Союзу в таких справах: поміч моральна та матеріяльна українському студенству в переїзді з одної країни до другої, підшукання праці для абсольвентів та поміч українському студенству, що студіює в Франції. Крім цього вязали ЦЕСУС з Союзом Народів пресові справи (публікації).

Поодинокі студенські централі. Американці. Національна Федерація Студенства Сполучених Держав Північної Америки, що обеднює пів міліона членів, переписувалася з ЦЕСУС-ом в справах орґанізаційних. ЦЕСУС дістав від американської студенської централі (грудень 1928. р.) запрошення на річний зїзд американського студенства, рівнож таке саме запрошення на цьогорічний ферійний відїзд до Америки. На жаль їзза браку фондів не можна було скористати з цього запрошення. Також й в справах пресових листувався ЦЕСУС з американцями.

Анґлійці. Зносини з анґлійцями мали все приятельський характер. Анґлійці все узнають наше виїмкове положення в сучасний мент й старалися часто-густо навіть інформувати чужинців про нас з своєї власної ініціятиви. Особливо цього року робили анґлійські студенти заходи, щоби українська молодь могла студіювати в Анґлії, куди так мало чужинців їде на студії їзза високої анґлійської валюти.

Бельґійці. Цікавилися відродженням української нації та її взаїмовідносинами з іншими славянськими народами. Між бельґійців роздано при ріжних нагодах літературу про Україну.

Болгари. Помимо того, що болгари обстоюють на славянській комісії, все московську мову як міжнародню наші взаїмовідносини з болгарами були завжди добрі. Болгарське студенство дуже часто помагало на в нашій боротьбі з славянськими студентами, що нам старалися шкодити на кожнім кроці.

Данці. Це студенство помагало нам завдяки своїм впливам на міжнародньому форумі в справі переїзду українських студентів з одної країни до другої. Крім цього листувався ЦЕСУС з данцями в справах орґанізаційних.

Білорусини. Однакове політичне положення України та Білоруси заставляє й на далі українське та білоруське студенство йти спільно, особливо на міжнародньому форумі. ЦЕСУС заступав з успіхом й цього року білоруську студенську централю на міжнародньому форумі.

Італійці. Італійці цікавляться українським питанням та держали тісний контакт з українським студенством. Особливо цікавить італійців література про Україну. ЦЕСУС дістав кілька разів запрошення на ріжні італійські свята, однак їзза браку фондів українці до Італії не могли поїхати.

Німецьке студенство публікувало в своїх орґанах вісти з життя українського студенства та нашої централі. Особливо багато уваги уділяла німецька студенська преса львівським листопадовим погромам. Зараз лучить нас з німецьким студенством висилка українського студенського хору з Подебрад до Німеччини.

І *мадярське студенство* дуже богато уділяло уваги українському студенству та поміщувало в своїй пресі короткі інформації про Україну та життя українського студенства. Цього року лучив нас з мадярським студенством міжнародний студенський зїзд в Будапешті та звязані з ним приготовання.

Французи ввійшли в безпосередний контакт з українським студенством на місцях у Франції. З нашою Централею лучила їх справа переїзду українців-абсольвентів до Франції. Взаїмовідносини були приятельські.

Еспанія. З еспанцями навязано надзвичайно щирі особисті, а також й орґанізаційні зносини. Еспанське студенство дуже зацікавилося українським питанням та положенням України серед славянського світа. Українських представників запрошено на 1930. рік до Еспанії.

Швайцарське студенство, це одно з тих студенств, що від самого початку нашої міжнародньої акції ставилося до нас з симпатіями та часто по-

середничило між нами та нашими історичними ворогами. З швайцарським студенством лучить нас зараз справа будови міжнародньої студенської санаторії в Швайцарії.

Шведи згадували особливо цього року про потребу тісного контакту між українським та шведським студенством та відновлення шведсько-українських взаємовідносин. Відносини дуже приятельські.

Грузія. Грузинське студенство не проявляє зараз великої активности на міжнароднім форумі. Були приятельські персональні звязки з грузинами на місцях.

Литовці виступили в послідній часі активно на міжнародньому форумі. Працювали в повнім контакті з українцями.

Фіни зараз працюють над реорґанізацією своєї централі й тому могли менше проявляти своєї діяльности серед чужинців. З ними лучили нас пресові справи.

Голяндці цікавилися літературою про Україну.

З *шкотами* були дуже приятельські зносини. Від шкотів дістаємо кожного року дуже богато літератури про Шкоцію та життя шкоцького студенства.

Турки працюють активно від двох літ в Міжнародній Студенській Конфедерації. Тому вони постійно в контакті з українцями. Їх цікавить особливо справа майбутности України та її взаємовідносини до Московщини й Туреччини.

З *бальтийським студенством* (лотишами, та естонцями) держав ЦЕСУС також дуже тісний звязок, а це тим лекше було, що згадані студенства активно працюють між чужинцями та являються членами міжнародніх студенських орґанізацій.

Норвезьке студенство не виявляє себе дуже чинно на міжнародньому форумі. Надсилано норвезцям інформативну літературу про Україну.

З *югославянами* звязки кожного року кращають. Діяльність українського студенства між чужинцями не остається, як видно, без впливу й на югославянське студенство.

Македонці присилали нам дуже богато інформативної літератури про Македонію на ріжних чужинних мовах. Помістили також інформації про недавні львівські погроми в своїй пресі.

Південна Америка. Зносини велися за посередництвом студенських орґанізацій з Південної Америки, що існують в Европі, особливо через Союз латино-американського студенства в Парижі.

Південна Африка. Ізза відлалі цієї країни від Европи не оставало нам нічого іншого як тільки вимінювати інформаційну літературу та журнали. На міжнародніх студенських зїздах кожного літа остаються українські делеґати в персональнім контакті з цим студенством.

Індія, Японія, Китай та Корея. Звязки налагоджувано на місцях. Була також вимінa публікацій. Тому що студенство з цих країн ще не дуже звязано орґанізаційно з европейським студенством були також й наші звязки з ним спорадичні.

Школи славянских наук в Европі. Й цього шкільного року тримав Відділ звязок з школами славянских наук в Римі, Парижі, Берліні та Льондоні. Пороблено заходи, щоби ввійти в контакт з такими самими школами в Америці.

Чехословацьке студенство є дуже активним на міжнароднім студенськім форумі. З славянських студентів ще найкраще нас розуміють чехословацькі студенти, тому нам при помочи чехословацького та часто також й студенства південних славян можна було лекше працювати між славянським студенством, з яким наша співпраця є найтяшою з всього студенства світа, бо славяни все ще не цілком освободилися від московського псевдопанславізму та звязаної з цим ідеї «Єдиної Неділимої». Звязок наш з чехословацьким студенством був приятельський.

Пресова діяльність: між своїми. Відділ помішував в Студенському Віснику вісти про життя чужинного студенства, «українку» та інші інформації. Дальше помістив Відділ статті про нашу міжнародню акцію в україні.

ській краєвій та американській пресі («Діло» — Львів, «Час» — Чернівці, «Свобода» — Ню-Йорк т. и.).

Між чужинцями: по листопадовім погромі у Львові видав ЦЕСУС спеціяльний Меморіял до відома культурного світа в чотирьох мовах, в якім описано львівські погроми та зясовано чужинцям екстермінаційну політику Польщі супроти вітки українського народу, що опинилися під Польщею. Меморіял передрукувала чужинна преса або навела уривки з Меморіялу, і то в дуже богато европейських країнах, як Швайцарія, Німеччина, Австрія, Угорщина т. и. Ізза браку потрібних фондів можна було цього року видати тільки одно число Бюлетеню Відділу на чужих мовах. Крім цього поміщено короткі інформаційні статі про Україну та українське студенство в ріжних чужинних журналах, н. пр. «La Hoja Informativa» (Мадрид), The Handbook of Student Travel (Льондон), Bulletin mensuel de la CIE (Брюксель). «Hochschule und Ausland» (Берлін) ітд.

Виміна наших публікацій з чужинними студенськими та науковими журналами. Виміна мала місце з такими краями: Анґлія, Білорусь, Франція, Бельґія, Німеччина, Чехословаччина, Швайцарія, Швеція, Сполучені Держави Північної Америки, Італія, Шкоція, Естонія, Македонія, Болгарія, Данія, Еспанія та Голяндія.

Ріжне. Голова Відділу брав участь в ріжних чужинних студенських й нестуденських святах, зїздах, то шо. Крім цього був Відділ запрошений на свята, екскурсії ітд. до слідуючих країн: Австрія, Німеччина, Франція, Угорщина, Сполучені Держави Північної Америки, Південна Африка, Єгипет, Італія та Естонія. На жаль не міг ЦЕСУС вислати своїх представників до цих країв ізза браку потрібних фондів та належної скількости відповідних осіб.

Листування. Переписка обмежувалася на найконечнійші справи. Впрочім голова Відділу, який є рівночасно й головою ЦЕСУС-а, не міг справитися з всім матеріялом не маючи піддержки та зрозуміння для цьої справи з боку нашого студенства та громадянства. Всеж таки зроблено дуже богато, не менше як й минулого року.

Закінчення. Від трьох літ ЦЕСУС переберає на міжнародньому форумі ріжні справи, які мусить в найблищій каденції полагоджувати. Сталося це також й цього літа. Маємо м. і. такі справи: львівські погроми. Треба туту піддержки краєвого студенства в призбиранню відповідних матеріялів про погроми, нумерус клавзус, переслідування українського студенства з боку польського уряду, нострифікацію, то шо. Дальше стоїть перед нами справа висилки українського студенського хору до Німеччини, Бельґії, Швайцарії, а може й инших країн. Ми маємо активно співпрацювати в орґанізації міжнароднього студенського музею та в будові міжнародної студенської санаторії в Швайцарії ітд. Все це вимагає великого вкладу енергії. Треба буде зїздови застановитися тут над двома справами: 1) підшуканню молодших товаришів, які могли би працювати у Відділі та 2) підшукати потрібні фонди на нашу міжнародну акцію на наступний шкільний рік. Праця в Відділі є дуже потрібна й вдячна, й з кожним роком більша. Тому завданням зїзду підшукати потрібні фонди та відповідний персональний склад для Відділу.

Комунікат

Управи ЦЕСУС-а. ч. з.

Прага, дня 20. квітня 1929.

І. Орґанізаційні справи.

На засіданню Управи ЦЕСУС-а дня 23. березня 1929. р. розглянано прохання Українського Академічного Товариства «Чорноморе» в Чернівцях, яке заявило своє бажання вступити в члени ЦЕСУС-а. Ізза браку докладних інформацій відложено остаточне вирішення а доручено Секретаріятові повести переписку зі згаданим Товариством та набути в як найскоршому часі потрібних інформацій.

II. Економічні справи.

В залученню пересилається виказ грошевих внесків поодиноких членів ЦЕСУС-а за час від 1. XI. 1928. — 28. II. 1929. Членські внески це найбільш занедбувана ділянка майже всіми орґанізаціями. Всякі урґенси приносять ЦЕСУС-ові що найвище словесні обіцянки. Коли зважити, що цілий ряд некучих справ вимагає негайного й позитивного полагодження та коли від поодиноких членів Управи вимагається праці, то зі сторони орґанізацій не деться можности цю працю виконувати. Всі відділи ЦЕСУС-а не можуть нормально працювати: терпить на цьому внутрішня ділянка як орґанізаційна, так і пресова а на міжнародньому. форумі не можна виконати певних зобовязань не тільки супроти Конфедерації, але навіть деяких Центральних Союзів. Цьому невідрадному положенню ЦЕСУС-а Управа присвятила цілий ряд своїх засідань, на яких дійшла до слідуючої постанови: *взивається всіх членів ЦЕСУС-а, які залягають з вкладками, щоби найпізнійше до кінця травня ц. р. вирівнали свої залеглости. Якщо до сего часу орґанізації не виконають цеї постанови а матеріяльне становище ЦЕСУС-а не зміниться на ліпше, Управа буде змушена скликати найпізнійше в кінці червня 1929. р. Надзвичайний Зїзд ЦЕСУС-а, на якому зложить свої уповноваження.* Управа ЦЕСУС-а є тої думки, що одна десята первісного оподаткування до ЦЕСУС-а, себто 1 Кч. від кожного фізичного члена, як місячна вкладка, не є ніяким тягарем для членів, та що при певній праці оподаткування може нормально поступати. Зокрема домагається Управа ЦЕСУС-а проведення одноразового оподаткування по 10 Кч., яке вона ухвалила на видання Меморіялу. Управа повідомляла вже, що від цего оподаткування не має жадних звільнень а помимо того більшість орґанізацій такого оподаткування не внесла. Велика заборгованість в друкарні та байдуже ставленняся до цеї справи орґанізацій примусить Управу вже в найближчому часі завісити в членських правах цілий ряд орґанізацій та подати їх імена на сторінках Студенського Вісника.

Діяльність кожночасної Управи ЦЕСУС-а є зависима в першу чергу від виконування обовязків поодиноких орґанізацій а щойно в другу від членів Управи ЦЕСУС-а.

Управа не може погодитися з тим, шоби цілий ряд постанов посліднього Зїзду залишилися тільки постановами паперовими. Вона розуміє вповні свої завдання й тому вимагає від членів ЦЕСУС-а точного виконування обовязків.

III. Культурно-суспільні справи.

Обіжник ч. 1. референта Культурно-Суспільних Справ знайшов тільки частинне своє полагодження зі сторони деяких орґанізацій; більшість орґанізацій не дала на нього жадної відповіди. Ізза тяжкого матеріяльного положення ЦЕСУС-а та великого браку матеріялів, які повинні постачати орґанізації, референтура не була в силі до цього часу наладнати свою нормальну працю. Якшо орґанізації (Львів, Варшава й інші) будуть надсилати щонайменше подвійну скількість дотепер надсиланого матеріялу, то Студ. Вісник вийде за м. травень вже нормально. Бажаним є, шоби місцеві редакції розглядали їм передані матеріяли та надсилали референтові тільки такий матеріял, який дійсно може мати місце на сторінках Студенського Вісника. Львівську редакцію проситься надсилати статті на актуальні теми.

Також відчитність орґанізацій за одержані примірники Студ. Вісника мусить відбуватися нормально, коли його нормальна поява має бути забезпечена.

IV. Міжнародні справи.

1. Подається до відома, що заступник голови Міжнароднього Відділу тов. Кравців Богдан вийшов на волю й приступив до праці.

2. Меморіял ЦЕСУС-а увінчався повним успіхом. Його передруковано в чужинній пресі в Европі та в українських часописах (анґлійський текст) в Америці.

3. На Засіданню Виконавчого Виділу Міжнародньої Студенської Конфедерації, що відбувалася в Празі в днях 30. III. — 5. IV. ц. р. делеґат

ЦЕСУС-а підніс справу минулорічних листопадових подій у Львові. Однак остаточне полагодження тої справи, як також богато інших важних справ відложено до конференції в Будапешті.

За Управу ЦЕСУС-а:

В. Орелецький, в. р.
президент.

В. Забавський, в. р.
секретар.

Комунікат.

Управи ЦЕСУС-а, ч. 4.

Прага дня 4. жовтня 1929.

I. Орґанізаційні справи.

1. На засіданню Управи ЦЕСУС-а дня 2. липня 1929. р. принято до складу ЦЕСУС-а Громаду українських студентів з Волині, Холмщини, Полісся та Підляшя.

2. На засіданні Управи ЦЕСУС-а дня 1. серпня 1929. р. принято умовно до складу ЦЕСУС-а Академічне Т-во «Україна» в Женеві.

3. *Семий* Звичайний *Зїзд* ЦЕСУС-а буде відбуватися в днях 29, 30, та 31. жовтня 1929. р. в Подебрадах в Чехословаччині.

Всі орґанізації повинні вислати своїх делеґатів на Зїзд і в тій ціли повинні найпізнійше до 20. ц. м. зголосити імена своїх делеґатів. Кошти звязані з висилкою делеґатів на Зїзд покривають самі орґанізації.

Орґанізації з поза ЧСР., які їзза далекої відділи не можуть вислати своїх делеґатів, можуть бути заступлені на Зїзді, якщо передадуть свої повновласти особам (студентам), що перебувають в ЧСР., та покриють їм кошта звязані зі Зїздом. Такі орґанізації мають крім повновласти переслати також списки своїх членів та звіти зі своєї діяльности.

Орґанізації, яких делеґати потребують окремого дозволу на вїзд до ЧСР. повині найпізнійше до 20. ц. м. подати імена своїх делеґатів, як рівнож зазначити, що дотичним особам потрібно помочі в одержанню віз. Дозвіл на вїзд висилає завжди міністерство закордонних справ у Празі на домагання Управи ЦЕСУС-а прямо на чеські консуляти, куди й належить звертатися по віза.

II. Економічні справи.

Богато орґанізацій залягає з плаченням членських внесків до ЦЕСУС-а. Зогляду на поферійний час просить Управа ЦЕСУС-а всі орґанізації, щоб якнайскорше свої залеглости вирівняли. На найближчому Зїзді ЦЕСУС-а буде справа плачення членських внесків основно обговорена, бо більшість орґанізацій, які дали зобовязання про точне плачення вкладок, цього взагалі не виконували, або ставились до виконування цього зобовязання досить недбало.

III. Культурно-суспільні справи.

Найближче число Студенського Вісника вийде в половині цього місяця і буде розіслане всім орґанізаціям. Виділи повинні передати своїм делеґатам по одному примірникові Студенського Вісника, щоб делеґати змогли ще перед Зїздом обознайомитися зі звітами членів Управи ЦЕСУС-а та підготовитися належно до дискусії й праці в комісіях. Рівнож делеґати повинні зазнайомитись з резолюціями послїднього Зїзду ЦЕСУС-а.

IV. Міжнародні справи.

Проситься всі орґанізації, щоби передали через своїх делеґатів передплату на «Вокс Студенціюм» на 1930. р. Справа цього журналу, який виходить в Женеві, була обширно дебатована на послїдній Конференції Европейського Студенського Фонду. Не бажаючи оставати в рядах послїдних в між-

народній студенській організації, просяться всі Громади о передплату, яка виносить річно 1 (один) амер. доляр.

За Управу ЦЕСУС-а:

В. Орелецький, в. р.
президент.

В. Забаєвський, в. р.
секретар.

Звіт

з діяльности Громади Студентів при Українській Господарській Академії в Подебрадах Ч. С. Р. за час від 1-го листопада 1927. р. до 25-го жовтня 1928. р.

Персональный склад керуючих органів та Громади.

Порівнюючи з іншими студенськими організаціями членами ЦЕСУС-а, Громада Студентів являється ще досить молодою організацією, бо існування своє роспочала з травня 1927. року.

Керуючі і ревізійні органи Громади складаються: Управа Громади з 3-х осіб (голови і 2-х членів Управи), Ревізійна Комісія з 3-х осіб.

Крім цього існує при Громаді Товариський Суд, який в діяльности своїй керується окремим регуляміном.

В зимовому семестрі 1927—28. головою Громади обраний був студ. Білодуб Сава; члени Управи Куницький Ілько і Щох Петро з росподілом обовязків: секретар Управи і референт мистецтва і спорту Куницький, та скарбник Управи культурно-суспільний референт і представник до Допомогового Комітету Щох Петро. На загальних зборах Громади, що відбулися 28-го березня ц. р. головою Громади знову обраний був Білодуб Сава, а в Управу ввійшли: Куницький і Щох з виконуванням попередніх функцій. Пізніше на місце відійшовшого на відпустку члена Управи Щоха вступив кандидат Мельник Юрко і в такому складі Управа залишилась і до сьогодняшнього дня.

З дня 1-го березня ц. р. Громада вступила в нову еру правного організаційного життя, бо цьогож дня статут її затвердила чеська адміністративна влада, тоді як до того часу Громада існувала на підставі статута зареєстрованого тільки Сенатом Академії. Набувши певних правових норм юридичної особи, діяльність Громади, як назовні так і внутрі, розвинулась значно ширше ніж то було перед тим.

Склад Громади:

На 25. X. 1927. року Громада мала 198 членів. В часі до 25. X. 1928. р. були такі зміни: вибуло 5, вступило 22 і таким чином тепер Громада нараховує 215 членів, студентів 201, студенток — 14.

Росподіл по територіяльному походженню:

Наддніпрянщина .	204
Волинь . . .	7
Буковина . . .	2
Галичина . . .	1
Болгарія . . .	1

Поділ по матеріяльному забезпеченню:

1. Стипендіятів — 91.

2. Нестипендіятів — 24 (про цю категорію членів Громади мова буде далі).

3. Інженерів абсольвентів: 1927. р.: — 36, 1928. р. — 51, разом 87, з них частина вже виїхала з Чехії і має приміщення (Франція, Америка, Польща), а більшість ще перебуває в Чехії, одні на фахових працях, інші знова на фізичних.

4. Абсольвентів, що закінчили слухання лекцій, але ще не склали всіх іспитів і дипльомного є в Громаді 10, матеріяльно незабезпечені, допомоги не одержують жадної, навіть від Благодійного Комітету; живуть з праці рук і коли час дозволяє, уривками приготовляються до закінчення студій і захисту дипльомної праці.

5. Інженерів Академії випуску 1927. року що залишені як професорські стипендіяти при Академії для удосконалювання своїх знань — 3.

Поділ по факультетах та семестрах:

	студ.	інж.
1. Аґрономічно-Лісовий факультет . .	52	42
2. Інженерний факультет	38	22
3. Економічно-Кооперативний факультет	35	26
Разом . . .	125	90

По семестрах члени Громади, студенти Академії, поділяються так:

I семестр . . .	—	Абсольвенти 1928. .	38
III » . . .	17	Абсольвенти 1927-28.	10
V » . . .	23		48
VII » . . .	37		
	77		
Разом . .	125		

Діяльність Громади на протязі двох семестрів від часу відбуття останнього Зїзду ЦЕСУС-а, виявилося в наступному: передовсім треба зазначити, що на другий період академічного року 1927—28. припадають ферії, під час яких члени Громади в наслідок скрутного матеріяльного стану, змушені на три, а то і на чотирі місяці, лишати науку і братись за фізичну працю, аби в такий спосіб поліпшити свій фінансовий стан. Отже студенти розїзжаються і життя в Громаді на цей час майже завмірає. Члени Управи також не виключені від цього і тому не має нічого дивного, що і праця Управи Громади на протязі двох-трьох літніх місяців, не мала тієї інтенсивности, може навіть і пляновости, яка малаб бути при нормальних умовах. Коли до цього додати ще те, що на послідній рік існування Академії взагалі, а на це півріччя особливо, припало дуже багато ріжних прикростей і непорозумінь як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, на полагодження яких йшло так багато часу та енерґії, то тоді стане принаймні зрозумілим, якщо не виправданим, і брак інтенсивности в праці порівнюючи з попереднім семестром. Це все разом здержувало нормальну працю Громади, алеж по мірі сил та можливости Управа змагалася, як видно буде з дальнійшого звіту, до того щоби положені на неї обовязки виконати як найкраще.

Колиж їй це не завжди вдавалося, то очевидно відограваали тут зовнішні причини, бо доводилося урядувати у цей найскрутніший час в житті Громади і Академії зокрема.

Тепер коротенько зупинимося на тому, що зробила Управа за ці оба семестри літній і зимовий період 1927—28.

При Управі Громади маються такі референтури:

1. Референтура літературно-інформаційна.
2. Референтура мистецтва і спорту.
3. Секретаріят.

Ставлячи метою існування і праці Громади з одного боку — наші загально національні домагання, з другого — заспокоєння культурних, громадських і професійних потреб своїх членів, діяльність Управи в особі зазначених референтур, на протязі року виявилися в слідуючому:

1. Скликання товариських сходин членів Громади.

Сходини такі відбувалися 2—3 рази на місяць. На цих сходинах зачитувано звичайно якийсь доклад, по закінченню якого переводились дискусії, а потім обговорювалися і дебатувались питання з орґанізаційного життя Громади. Такі товариські сходини Управа ввела для того, щоб члени Громади мали можливість з одного боку ближче пізнатися, а з другого — Управа засягала думки і побажання в ріжних справах.

В часі літніх ферій з причини виїзду більшої частини членів Громади сходини не відбувалися. Взагалі всіх сходин протягом обох семестрів відбулося 25. Прочитано такі доклади і реферати:

1) Враження з подорожі до Люксембургу і умови там праці: член Громади інж. Косар.

2) Враження з Паризького процесу проф. Вілінський.

3) З нагоди VII. річниці переходу Армії У. Н. Р. за Збруч і геройської смерти «359» в місті Базарі 1921 р. Доклад на тему: Зимовий Похід, його причини та значіння. Доц. Мазепа.

4) Кольорові раси і Європа, доц. Бочковський.

5) Визвольна боротьба Індії (Магатма Ганді) інж. Зазімко член Громади.

6) Інформації про життя українців у Канаді, подавав проф. Боберський, що завітав був до Європи.

7) В лютому ц. р. відвідав Подебради директор Міжнародньої Студ. Християнської Помочі, якого гостила місцева філія YMKA. Він прочитав реферат на тему: Умови соціяльної праці Міжнародньої Студенської Помочі. Беручи на увагу безмежне значіння широкої допомогової акції цеї світової орґанізації для українського студенства, що в р. 1921—23 була дуже великою, секретар Управи Громади виголосив в німецькій мові контра-доклад як подяку за матеріяльну підтримку нашого студенства з боку цієї орґанізації, яка цілим соткам еміґраційного студенства, що перебуває тепер у Ч. С. Р., допомогла вирватись із вбіваючих людське життя таборів інтернованих в Польщі і інших центрах та опинитись тут в академічній лавці.

8) Проф. Біднов. Взаємовідносини між жидівським та українським населенням на Україні.

9) Умови аґрономічної праці в Галичині, інж. Олійник член Громади.

10) Про життя українців в Америці, доклад зробив ректор Українського Інституту імени Петра Могили в Саскатуні.

11) Проф. Славінський. Кріза парляментаризму і демократії.

12) Доц. Феденко. Новий історик української революції, що викликала книжка п. М. Шаповала «Велика Революція й укр. Визвольна Програма».

13) Спільно з Академічною Громадою влаштовано доклад посла Луцького, що завітав був до Подебрад, на тему «Господарський розвиток на Західних Землях України та стан українського високого шкільництва».

Із згаданих докладів і рефератів тільки три були прочитані членами Громади решта сторонніми особами, професорами Української Господарської Академії та других укр. високих шкіл у Празі. Це можна пояснити тим, що студенство в Подебрадах надмірно занято академічною працею і майже нема вільного часу, який можнаб присвятити іншим справам.

Крім цього референт літературно-інформаційний брав участь від Громади в улаштуванню ріжних свят, ювилеїв, святочних академій то що, а саме: спільно з Академічною Громадою:

1) Свято десятої річниці проголошення самостійности Української Народньої Республіки (22. січня — IV Універсал).

2) Шевченківський концерт, що був, як пробний виступ Академічного Хору до Фестівалу в Празі.

3) Масарикове свято з промовою в чеській мові (доц. Бочковський).

4) Свято проголошення самостійности Західньої Української Народньої Республіки.

5) Свято 40 літнього ювилею літературної діяльности О. Кобилянської

Окремо референт від імени Громади брав участь у влаштуванні таких свят:

1) Участь у Комісії по влаштуванню виставки в день свята «Сільського Господаря», що уряджувало Аґрономічне Товариство при Академії.

2) Участь у Комітеті для зустрічі в Подебрадах письменниці О. Кобилянської.

3) Участь в академії, в особі представниці Громади (Євсієва), що була влаштована в Празі в літі цього року з нагоди приїзду О. Кобилянської.

4) Участь у жалібній академії в Празі, памяти покійного С. В. Петлюри.

5) Участь у Комісії для влаштування свята 10-ої річниці існування Ч. С. Р.

6) Участь в Комісії для відсвяткування в Подєбрадах 1-го листопаду (ведеться підготовча праця).

До обсягу діяльности референта літературно-інформаційного входить рівнож завідування читальнею і бібліотекою Громади. На початку Громада мала власну читальню, пізніше з причин більшої зручности і грошового характеру, читальні обох Громад обєднано разом. При Громаді утворено власну бібліотеку, яка не дуже ще чисельна, але всетаки маються вже книжки як наукового характеру, так і белєтристика та красне письменство в кількости 350 чисел.

Протягом 2-х років українська кольонія в Подєбрадах мала в місцевій газеті місце для поміщання статтів про українські справи під назвою «Українська Глідка» яку він член Академічної Громади інж. В. Бибік. Це мало велике значіння для нас, бо усунено раз на завсігди поміщання з боку певних осіб чеського місцевого громадянства статтів несприятливих для українців, а також була можливість стало подавати ріжні відомости і інформації з українського руху. На жаль в останні часи в наслідок непорозумінь з редактором цієї газети, справа ця тепер покищо задержана але, сподіваємося, що в скорому часі буде вона для нас знову вирішена користно.

II. Референтура мистецтва і спорту.

Праця цієї референтури була наступна:

1) Влаштування спільно з Академічною Громадою традиційної вечірки студенства Академії, що буває по традиції уже протягом пяти літ 27. грудня. Прибуток з вечірки передано на користь недопомоговців в Благодійний Комітет.

2) Орґанізація секції прихильників зимового спорту на ріжних ділянках, що з причини короткої і лагідної минулої зіми, не було можливим перевести в повности в життя як було намічено.

3) Участь на ріжних репрезентаційних вечірках студенських та інших орґанізацій в Ч. С. Р.: протягом року Громада одержала 18 запрошень. Відмітити з них слід такі: Чесько-Словенський Югословянський Союз Прага, в який входять Чеськословенська-Югославянська Ліґа, Югославянське Коло, Ярданська Страж, Академічне Товариство Юго-Славія, Центральний Союз Чеськословенського Студенства. В січні влаштований був югославянський репрезентаційний баль під протекторатом Олександра І, короля Сербів, Хорватів і Словінців та президента Чехословацької Республіки Д-ра Т. Г. Масарика з почесним Комітетом, в який входили міністри та визначні діячі як чеської Республіки так і Югославії. 3. Репрезентаційний Баль Спілки Лісної Інженерії. Техніка. Прага. Репрезентаційний баль Студ. Радикального Клюбу «Словенський Юг», Прага.

Беручи на увагу, що Громада являється ще молодою орґанізацією, і навязання звязків з іншими старшими та ще й чужинними студенськими орґанізаціями представляють для Громади повну вартість на зовні цінні традиційні здобутки, Управа Громади вважала потрібним на зазначені вгорі важніщі репрезентаційні вечірки посилати своїх представників, що всюди зустрічали гостинне і миле приняття.

4) Референт літературно інформаційний в імені Громади брав участь в похоронах місцевих чеських мешканців, діячів на полі культурно-громадському, що ставились прихильно до українського визвольного руху.

5) Участь в Комісії по вибудуванні української каплиці в Подєбрадах памяти померших студентів (в особі голови Громади). Вже вироблений проєкт каплиці, тільки чекається затвердження відповідними чинниками чеської влади і потім буде приступлено до праці в якій активну і широку участь прийме студенство.

6) Допомога в улаштуванні Педаґоґічним Інститутом з Праги в Подєбрадах вечера музичної творчости М. Лисенка.

III. Секретаріят Громади.

Засіданнь Управи на протязі минулого річного періоду було 59, з Ревізійною Комісією 7. Пересічно в тиждень приходилось часом засідати і два рази. Крім цього відбуто ще й такі засідання і наради:

1) З Управою Академічної Громади в справах орґанізаційних і студеньоких — 6.

2) З Управою Академічної Громади та президентом Цесуса — 4. (Справа Академії, Зїзд Цесуса, Пожертви на болгар і т. д.).

3) З Ректором Академії і Управою Академічної Громади — 1

4) З Управою Бюро Праці і Управою Академічної Громади — 2. Вхідних паперів значиться по журналу — 182, вихідних — 245. Громада мала переписку з такими студенськими орґанізаціями та іншими установами: Академічне Товариство «Січ»—Відень. Каменярі—Пшібрам. Спілка—Берлін. Українська Студ. Громада — Варшава, Товариство Українських Техніків — Варшава, Академічна Громада — Подебради, Укр. Госп. Академія — Подебради, Укр. Жіночий Союз — Прага, Товариство Укр. Студентів Львівської Політехніки «Основа» — Товариство Опіки над українськими переселенцями ім. св. Рафаїла — Канада, Громадський Комітет — Прага, Комісія по виданню творів Я. Кухаренка в Празі. Крім цього була переписка з богатьома іншими орґанізаціями і окремими особами.

Щож торкається переписки з Цесусом треба відмітити, що в останньому семестрі мала вона не чисельний характер, але це явище дається пояснити тим, що в даний мент Управа Цесуса в кількости 2-х членів Управи, більше зробити і не змоглаб і треба признати, що при такому складу вона виявила максімум праці на всіх ділянках тим більше, що за минулий період одержано від Цесуса всього два кумунікати (1927 рік), а тепер 6 комунікатів.

Загальних зборів членів Громади відбулось звичайних — 1, надзвичайних — 2, спільно з Академічною Громадою — 1.

Із праці Секретаріяту слід згадати ще такі справи:

1) Переведення технічної праці в звязку з затвердженням статута Громади чеською владою.

2) Технічна допомога членам Громади, що прибули до Ч. С. Р. перед 1. V. 1923. року і по нововиданому закону потрібували мати посвідку, як дозвіл на працю, коли хотіли таку мати.

3) Разом з Управою Академічної Громади вислано статтю в справі Академії до ріжних укр. часописів і журналів.

4) Згідно з побажанням товариських сходин членів Громади, надіслано відозву до Спілки Укр. Техників і інженерів у Варшаві в справі допомоги студентам нестипендіятам, положення матеріяльне яких в сучасний мент є жахливим. Рівнож переслано відповідний в цій справі заклик до українських часописів.

5) В часі приїзду письменниці О. Кобилянської до Праги літом ц. р. надіслано цій заслуженій діячці, на ниві культурній та громадській, привітальне письмо.

6) Міжнародніх студенських леґітимацій видано 13.

Крім того полагоджувано щодня біжучу канцелярську працю.

IV. Грошові збірки.

Грошові збірки, які переводились між членами Громади на ріжні цілі, були таки:

1) Збірка на будову дому письменниці О. Кобилянської.

2) Збірка на закуплення цвинтарю укр. кольонії в м. Каліші.

3) Збірка на памятник померлим студентам У. Г. А. (членам Громад).

4) Збірка на болгар, що потерпіли від землетрусу.

Управа Цесуса листом своїм з 30 квітня ц. р. додаючи відпис листа Центрального Союза Болгарського Студенства, просила перевести грошові збірки, як пожертву на цю мету. Зібрано 200 кч. і переслано до Цесуса. Разом з цим Управа Громади порушила перед Управою Цесуса справу, аби вона

звернулась також до інших чужоземних студенських союзів з проханням складати пожертви на наших студентів нестипендіятів.

До діяльности Управи за цей період треба ще віднести такі справи: в місяці лютому ц. р. закінчено реґістрацію Ощадного-Споживчого Товариства «Україна», що являється автономною внутрішньою орґанізацією обох Громад. Товариство це було перед тим при Академії, але в наслідок непорозумінь між Сенатом і керуючими орґанами Товариства, Сенат зняв реґістрацію статута розвязуючи це Товариство. Беручи на увагу необхідність існування такого Товариства, яке несло широку допомогу в матеріяльному розумінню не тільки своїм членам, але й іншим культурно-освітнім орґанізаціям, як це буде видно дальше, Управи Громад вважали необхідним зберегти цю економічну орґанізацію і взяли її під свою опіку, ухваливши для неї певний статут для керування в своїй діяльности. Як вже підкреслено, Товариство, це являється головним джерелом допомоги як членам Громад, так і іншим орґанізаціям, тому слід відмітити такі характерні моменти його економічного розвитку: Товариство існує ще з 1922. року, але з року 1927., як вже згадано вище, рахується при Громадах. Має в своїому роспорядженні такі власні капітали: пайовий 16.000 (цифри подаємо в округленні), резервовий 12.000, амортизаційний 650, разом до 30.000 кч. Товариство нарахувує тепер 253 члени, де є як студенство — члени обох Громад так і професура та службовці Академії (члени Громад являються дійсними членами Товариства, а всі інші особи, членами допомогаючими). Права в користуванню підприємствами товариства цих двох категорій членів, є однакові, тільки останні не мають права рішаючого голосу на зборах.

Обороти в зимові місяці доходять до 45.000, в літі до 35.000 (місячно). Життям Товариства керують Правління і Надзірна Рада, що обіраються на операційний період 4 місяці.

Як вже сказано вище Товариство це заслуговує уваги тому, що крім справи харчування допомогає культурно освітнім орґанізаціям, як в Подебрадах так і поза. Кожний рік видає допомогу Цесусові за Зїзди і іншим установам, шо ведуть громадську і культурно-освітню працю, напр. в цьому році Академічному Хорові Укр. Госп. Академії видано 500 кч. на фестівал у Празі, шомісячно видає (передше по 100 кч. тепер по 50) Комітетові вшанування памяти С. В. Петлюри, видає термінові допомоги Товариству Національного Танку, Пластунам і т. д. Далі переводить протягом місяця кредитування членів Товариства, що виносить до 30.000 — 35.000, маючи такі кредити у фірм, шо доставляють продукти. В Товаристві існують підприємства: крамниця, буфет, їдальня. Службовці у Товаристві і керуючі орґани — виключно студенти (крім службового персоналу на кухні).

Таким чином біля 12—13 студентів місячно мають заняття з платнею 115—200 кч. В сучасних умовах студенського життя в Подебрадах, це є великою допомогою.

Звичайно за 4 місяці (операційний період) чистий зиск доходить до 4.000, а передше було і до 10.000. З зисків цих частина йде на культурно громадські цілі, а більша частина в фонд цієї важливої економічної студ. орґанізації.

Треба ще відмітити, що в минулому році протягом 4-х місяців Товариство видавало шомісячно по два дарові обіди студентам недопомоговцям, не вимагаючи за це жадної праці чи служби. Тепер в звязку зі зменшенням членів Товариства (виїзд з Подебрад інженерів Академії, шо закінчили студії), зменшились і обороти і через те видавання цих обідів покищо застановлено, винагороджуючи цю допомогу недопомоговцям в інший спосіб. (Збільшення службового персоналу).

Отже як видно з вище наведеного, Товариство це виконує подвійну службу: з одного боку дає можливість цілий місяць харчуватись в кредит своїм членам, з другого — допомогає ріжним культурно освітнім справам. Тому Громади можуть гордіти, що придбали собі таку економічно-міцну установу.

Спільною орґанізацією з Академічною Громадою є ще Бюро Праці (при обох Громадах). Видатної діяльности в цьому році воно не проявило, зновуж

таки із-за того, що нема людей, які віддались би цій справі з повною пожертвою і направилиби працю Бюра більш живим шляхом.

Громада в особі свого представника брала також участь в Центральному Бюрі Праці Української та Білоруської Академічної Еміґрації в Ч. С. Р. Як виявилося, з початку було захоплення цим бюром де-ким із студенства навіть і пражського, але пізніше ізза утворення другої подібної організації інженерів, що скінчили студії у Празі тяжко було переводити працю в Бюрі і воно було примушене само видати собі присуд і так на зборах 9-го червня ц. р. представники організацій, що входили в склад Бюра волею обставин були примушені зліквідувати це Бюро.

Існує ще в нас так званна організація Допомоговий Комітет, в склад якого входять: 3—4 представники студенства зорганізованого в обох Громадах і один представник від Сенату. Комітет цей веде допомогову акцію студенства, а саме видає довготермінові і короткотермінові позики 100—250 кч., видає щомісячно допомогу Громадам, в окремих випадках видає безповоротні допомоги студентам (випадки хвороби, смерть й інш.). Фонди цього Комітету складаються із внесків студентів (по 10 кч. місячно в сучасний менше, передше було більше), та решток із стипендій, які попередніми роками студенти Академії ізза свого запізнення не одержували. Крім цього цей Комітет видає посильну допомогу Бюрові Праці на оплачування дипльомів для закінчивших студії членів Громад, підшукання праці для них, переписку і т. ін. Громада має також своє представництво в Благодійному Комітеті, який веде чисто допомогового характеру працю із внесків, що складає студенство, професура Академії та ввесь службовий персонал, уділяє щомісячну допомогу студентам недопомоговцям в розмірі 60—70 кч., 200—450 кч. місячно.

Як відомо існування Академії надалі, починаючи з цього року, стає загрженим, бо нема прийому нових слухачів. Зараз вже після офіційного повідомлення відповідних чинників чеської влади Управи Громад занялись цією справою і вживали всіх можливих старань для направлення справи, але наслідків поки що нема жадних. Управа Громади сподівається, що Зїзд Цесуса присвятить цьому питанню належну увагу і винесе рішення та зуміє прикласти всіх зусіль, щоб зберегти від загибелі храм української культури і науки, як на еміґрації, так і взагалі.

V. Матеріяльний стан членів Громади.

Члени Громади різко поділяються на стипендіятів і недопомоговців. Такий розподіл започаткувався вже на другий рік існування Академі в наслідок того, що де-хто не мав змоги дістати стипендії. Такі нестипендіяти діставали від Благодійного Комітету на перших порах 150—300 кч. і шукаючи якогось ще побічного заробітку, могли провадити академічну працю. Але тепер, починаючи з травня місяця, положення їх стало катастрофальним. Число стипендіятів значно зменшилось. Зменшилась отже і допомога їм. І так більшість з них одержує по 60—70 кч. місячно. В наслідок таких критичних умов і зовсім неможливих для прожиття, більшість з них покидає академічну лавку і шукає заробітку, який тепер в звязку з наближаючоюся зимою рівнож тяжко знайти, а ще тут в Чехії, де є повна перепродукція всього, особливо тяжко дістати якусь працю включно фізичної та ще й еміґрантові.

Управа Громади не залишала ніколи поза увагою цих членів Громади і завсігди в той чи інший спосіб йшла їм на зустріч. І так минулої зими в наслідок зменшення раптово розміру допомоги їм від Сенату, створилось було положення подібне до сучасного. Надзвичайні загальні збори Громади, які скликала Управа для цієї мети, винесли були рішення зробити додаткові внески по 10 кч. з кожного члена Громади стипендіята протягом місяця і таким способом дати хоч невелику змогу цим, з обезкриленою судьбою, учасникам визвольної боротьби, задоволити частинно шлункове питання та заняттись наукою. Заініціювавши цю справу, Управа Громади звернулась також і до Академічної Громади з проханням, зробити рівнож такі внески, в чому не було відмовлено.

Як вже згадано, тепер ці студенти знову попали в попереднє становище, поратунку ні звідки, бо і члени Громади стипендіяти виснажені ріжними позачерговими внесками протягом літа (Зїзди Цесуса то що), не можуть в сучасний мент збільшити свої щомісячні внески на недопомоговців. Окремі члени Управи використовуючи свої персональні знайомства, роспочали були приватньо ріжні старання в справі роздобуття фонду допомоги недопомоговцям. І так вдалося одержати першу посилку від Української Громади в Люксембургу в сумі 325 кч.

Згідно з побажанням передостанніх товариських сходин, Управа поставила цю справу на офіційний шлях і шляхом преси роспочала акцію допомоги недопомоговцям в загальному характері, маючи тут на увазі не тільки членів Громади, а й взагалі всіх, звертаючись з закликом в першу чергу до інженерів Академії, які перебувають тепер в кращих умовах матеріяльних і для них не було би жадним ушкодженням, пожертвувати де кілько корон, чи хоч і десяток, місячно для своїх колеґ. Які наслідки з цього будуть невідомо, але Управа Громади має всетаки хоч невелику надію, що хтось на це відкликнеться.

VI. *Грошові внески які члени Громади вносять кожний місяць.* Щодо торкається внесків, які кожний місяць вносять члени Громади стипендіяти, то вони виносять 10 кч. місячно на Громаду а 10 кч. на Допомоговий Комітет на ріжні видатки, про що було попереду зазначно.

Із цих 10 кч. що йдуть на Громаду, росподіляється: внески на ЦЕСУС, в Благодійний Комітет на недопомоговців, Комітет вшанування памяти Петлюри, оплата 2-х членів Управи, культурно-суспільні потреби та інші видатки дрібнішого характеру.

Загально видатки, в зимовому і літньому семестрі, із цих внесків були в Громаді такі:

	Семестри		
	зімовий	літній	Разом
1) Внески до ЦЕСУС-а	1.980	2.663	4.643
2) Благодійний Комітет	5.619,40	2.832	8.451,40
3) Комітет по вшануванню памяти Петлюри	1.842	1.158	3.000
4) Інші видатки: культ. освітні справи . .	787	540	1.327
мист., спорт, опл. членів Упр. і т. д. . .	1.987	3.825	5.812.

З цих сум 10.800 складають внески членів Громади, решту одержано з Допомогового Комітету зновуж таки з внесків тих же членів Громад, куди відраховується щомісячно по 10 кч.

Ілюстрацію цю наведено для того щоб присутні делеґати Зїзду мали картину перед собою, що нігде студенство не несе таких великих внескових датків і пожертв як в Подебрадах, не кажучи вже про те, що кожний студент крім Громади, є членом що найменше 5—6 інших орґанізацій, де рівнож принціп внесків стоїть на першому місці і всі мусять їх вносити акуратно. Хоч обкладення членства цими внесками, як видно, є досить великого розміру, але кожний виконує цей обовязок громадський і орґанізаційний радо і без жадних нарікань, бо свідомий того, що цим він вкладає в національну скарбницю неоціниму частку і збільшує активний фонд для продовжування визвольної боротьби українського народу і захисту та оборони прав поневоленого люду. Тому й не дивно, що український осередок в Подебрадах, що так чуло і свідомо відноситься до українських подій, став вже на перших порах великою небезпекою і болячкою в очах ворогів наших і з боку їхнього почалась уперта кампанія для знищення цього «гнізда». Певний відбиток цього очевидно криється і в забороненні прийому до Академії в цьому році.

На прикінці цього звіту треба сказати кілька слів про співпрацю з Академічною Громадою. З приємністю приходиться відмітити, що в цьому семестрі особливо, помітно було більший нахил з обох сторін до спільних порозумінь і виступів в справах, що цього вимагає студенське життя, що видно хоч би з кількости спільних засідань, надзвичайних зборів і т. д. Поволи починають затиратися ті різкі моменти і пропасть, що послужили до розєднання Академічної Громади. Можливо, що велику ролю в цьому грають самі керуючі орґани, склад яких тепер в Академічній Громаді значно змі-

нився, порівнюючи з попереднім, в напрямі більшого нахилу до згоди і співпраці в загально студенських справах.

Члени Громади беруть рівнож активну участь в загально студенському житті без ріжниці Громад, а саме в Академічному Хорі, в ріжних спортових і драматичних гуртках, в ріжних орґанізаціях культурно-громадських, яких в Подебрадах є чимало.

Кінчаючи на цьому свій звіт, Управа Громади Студентів висловлює Управі ЦЕСУС-а подяку за ту велику, тяжку і невдячну працю, яку вона в особі своїх представників перевела на міжнародньому форумі для добра Української Нації. Разом з цим запевняємо, що з боку Громади Управа ЦЕСУС-а знайде завсігди повну підтримку і відклик на всі її домагання, що буде вимагати діяльність ЦЕСУС-а для захисту інтересів як студенських, так і громадських взагалі, в стремлінні до здійснення й осягнення врешті тої єдиної нашої мети — «утворення Соборної Незалежної Української Народньої Республіки».

За Управу Громади Студентів:
Голова Громади *Білодуб Сава* (в. р.).
Секретар *Куницький Ілько* (в. р.).

Секція студентів високих торговельних шкіл у Львові.

Секція Студентів Високих Торговельних Шкіл у Львові є одним з наймолодших студенських товариств. На зовні вона виступає як Секція «Союза Українських Купців», але фактично становить вона цілком самостійне студенське товариство.

Думка про створення такого товариства повстала серед студентів приватної експортової академії у Львові на початку академічного року 1926—27. Ініціятори вибрали делеґацію, яка удалась до ректора і представила йому побажання українських студентів. Делеґація мотивувала своє прохання між іншим і цим, що студенти всіх націй, не виключаючи жидів, мають окремі товариства, затверджені через ректорати. Ректор заявив, що українські студенти можуть внести подання до ради професорів, одначе він сам буде проти прихильного полагодження справи, бо є за тим, щоби всі студенти експортівки були обєднані в однім товаристві: «Bratnia Pomoc». В тій цілі «Bratnia Pomoc» малаб поширити відповідно свій статут. Це була очевидна заборона, бо ректор на експортівці — це всевладний пан.

Лишались дві можливости: зрезиґнувати з власного товариства, або створити товариство нелеґальне. Задумано існувати наразі нелеґальну орґанізацію. Свідомі одначе цего, що таке товариство довго існувати не може, вибрали українські студенти екзекутиву з 4. осіб, яка мала порозумітись з Студенською Громадою у Львові в справі приняття студентів-торговельників як секції й евентуально виготовити статути для неї.

В результаті наші студенти могли збиратись в домівці Студенської Громади, але Громада не могла нас признати секцією, бо членом Громади може бути після статуту лише студент львівського університету.

До Т-ва принято слухачів однорічного державного курсу для абітурієнтів, — за те переговори зі слухачами курсу абітурієнтів «Просвіти» не дали бажаного висліду. Студенти цего курсу мали вже своє товариство, яке не носило характеру студенського товариства і хотіли, щоб студенти високих торговельних шкіл у Львові приступили до нього. Також пізнійші спроби порозуміння не довели до позитивного висліду і ці студенти остають і на дальше осторінь нашого Т-ва, мимо цього, що на основі нашого статуту можуть бути членами нашого Т-ва.

В міжчасі екзекутива виготовила статут і в цілі його затвердження скликала загальні збори. Збори покликали до життя товариство під назвою «Торговельник», до якого вписались українські студенти Експортової Академії і однорічного державного курсу. Вибраний виділ мав дальше старатись о леґалізацію товариства.

На початку 1927. р. голова скликав загальні збори і предложив проект заложити кооперативу. Збори одначе прийшли по довшій дискусії до переконання, що існування кооперативи в теперішних часах важке а тому доручено виділови навязати зносини з «Союзом Українських Купців» в цілі приняття нашого товариства як Секції. Переговори з Союзом покінчились для нас корисно і в квітні 1927. р. створено нашу Секцію при «Союзі Українських Купців».

Властива діяльність Секції починається щойно в академічному році 1927—28. В першій мірі навязано зносини зі всіми студенськими товариствами і скріплювано Секцію в нутрі. Статут поширено в цей спосіб, щодо Секції можуть належати всі студенти Високих Торговельних Шкіл в краю і за границею а також абсольвенти. Щоби матеріяльно і морально піднести Секцію, улаштовано кілька відчитів на фахові теми і кілька чайних вечорів. Дохід з цих імпрез невеликий, з причини малої фреквенції, так зі сторони членів Секції, як і зі сторони купецтва. Всеж таки призбирано троха грошей, які стали фондом на позички для членів. На дохід з вкладок Секція не могла числити тому, що всі вкладки йшли до Союза Купців. Відчувався також великий брак фахової бібліотеки. Системом збірки бльочками зібрали члени около 100 зл. і за ці гроші куплено кілька важнійших скриптів. Крім того деякі члени жертвували при кінці року скрипти і белетристичні книжки.

В цім році Секція приступила в члени ЦЕСУС-а і взагалі взяла більше живу участь в загально студенському житті. Гірше представляється справа з членами. Якась дивна пасивність і брак зрозуміння ваги власної студенської організації, здержує богатьох українських студентів, спеціяльно наймолодших від Секції. Богатьох, що правда, студіюючи інший факультет на університеті, належить вже до інших студенських організацій і тим мотивує свою абсенцію. До цих належать слухачі державного курсу, з яких в цім році лише 3 вписалось до Секції. Разом числить Секція 32 члени. Праця Секції йде дальше інтензивно вперід і слід сподіватися, що число її членів в короткому часі значно побільшиться.

Б. Пшепюрський.

Студенський кружок «Рідної Школи» у Львові. На заінтересування та зрозуміння значіння Рідної Школи серед академічної молоді вказує заснування студенського кружка «Рідної Школи» ім. «А. Котка». В неділю дня 17. II. 1929. р. відбулися установчі збори цього кружка при співучасти делеґата Рідної Школи. На сих зборах вибрано управу кружка та делеґатів на зїзд головної Управи Рідної Школи у Львові.

Секція Студенток у Львові. В неділю 3. III. 1929. р. відбулися ширші сходини Секції Студенток у Львові в читальні Академічного Дому. На сходинах принято правильник Секції утворено відділи праці та вибрано комітет, котрий має занятися влаштованням свята Уляни Кравченко. Рівнож обговорювано справу вислання власних делеґаток на зїзд «Суфронсу», який відбудеться в Берліні в червні ц. р. В звязку з тим пані Олена Шепарович виголосила реферат про «жіночі організації в світі».

Товариство «Основа» у Львові. Найбільш рухливою студенською організацією у Львові є Т-во «Основа». Одним з чергових актів діяльности цього Т-ва було влаштування Святочної Академії в десяту річницю смерти великого вченого Др. Івана Пулюя, професора політехніки в Празі. Академія відбулася 3. III. о 12. год. в полудне при дуже численній участи молоді. Програму свята виповнили наукові реферати, хорові точки і деклямації. Дохід зі свята призначено на будову дому українських техніків у Львові.